

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 16ης Ιανουαρίου 2020*

«Κρατικές ενισχύσεις – Εξορυκτικός κλάδος – Μέτρο με το οποίο, αφενός, μειώνονται οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις για την αποκατάσταση των χώρων εξόρυξης και, αφετέρου, πραγματοποιείται δημόσια επένδυση για την αποκατάσταση των χώρων εξόρυξης προς διασφάλιση ενός υψηλότερου επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος – Απόφαση που κηρύσσει την ενίσχυση εν μέρει ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και διατάσσει την ανάκτησή της – Έννοια της ενίσχυσης – Πλεονέκτημα – Μεταφορά κρατικών πόρων – Επιλεκτικός χαρακτήρας – Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη – Ασφάλεια δικαίου – Υπολογισμός του ύψους της ενίσχυσης»

Στην υπόθεση T-257/18,

Iberpotash, SA, με έδρα τη Σύρια (Ισπανία), εκπροσωπούμενη από τους N. Niejahr και B. Hoorelbeke, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον G. Luengo και την D. Recchia,

καθής,

με αντικείμενο προσφυγή δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ για την ακύρωση της απόφασης (ΕΕ) 2018/118 της Επιτροπής, της 31ης Αυγούστου 2017, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.35818 (2016/C) (πρώην 2015/NN) (πρώην 2012/CP) την οποία χορήγησε η Ισπανία υπέρ της Iberpotash (ΕΕ 2018, L 28, σ. 25),

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Buttigieg, προεδρεύοντα, B. Berke (εισηγητή) και M. J. Costeira, δικαστές,

γραμματέας: P. Cullen, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 12ης Ιουλίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η προσφεύγουσα, Iberpotash, SA, είναι ανώνυμη εταιρία ισπανικού δικαίου, η οποία κατέχει και εκμεταλλεύεται δύο ενεργά ορυχεία ποτάσας στην Καταλωνία (Ισπανία), εκ των οποίων το ένα βρίσκεται στον δήμο Súrria και το άλλο στους δήμους Sallent και Balsareny (στο εξής, από κοινού: ορυχεία της προσφεύγουσας). Η προσφεύγουσα είναι επίσης ιδιοκτήτρια του σωρού αποβλήτου άλατος της Vilafruns (στο εξής: σωρός αποβλήτων της Vilafruns), όπου οι εξορυκτικές δραστηριότητες έπαυσαν το 1973.
- 2 Η προσφεύγουσα είναι θυγατρική της ισραηλινής πολυεθνικής ICL Fertilizers, του μεγαλύτερου παραγωγού λιπασμάτων στον κόσμο. Απέκτησε τα ορυχεία από το ισπανικό κράτος με σύμβαση πώλησης που συνήφθη στις 21 Οκτωβρίου 1998 με τη Sociedad Estatal de Participaciones Industriales (SEPI), όμιλο εταιριών που ανήκει στο ισπανικό κράτος.
- 3 Στις 9 Νοεμβρίου 2006 η προσφεύγουσα έλαβε περιβαλλοντική άδεια για την εξόρυξη ποτάσας στον χώρο εξόρυξης της Súrria και το ύψος της χρηματοοικονομικής εγγύησης για τον συγκεκριμένο χώρο ορίστηκε στα 773 682,28 ευρώ (ποσό που το 2008 αυξήθηκε σε 828 013,24 ευρώ). Στις 28 Απριλίου 2008 η προσφεύγουσα έλαβε περιβαλλοντική άδεια για την εξόρυξη ποτάσας στον χώρο εξόρυξης του Sallent/Balsareny και το ύψος της χρηματοοικονομικής εγγύησης για τον συγκεκριμένο χώρο ορίστηκε στα 1 130 128 ευρώ. Οι άδειες αυτές αποτελούν ατομικές και ειδικές διοικητικές αποφάσεις που εκδόθηκαν από την Generalidad de Catalunya (Αυτόνομη Κυβέρνηση της Καταλωνίας, Ισπανία).
- 4 Με απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2011, το Tribunal Superior de Justicia de Catalunya (Ανώτερο Δικαστήριο της Καταλωνίας, Ισπανία) έκρινε ότι το σχέδιο αποκατάστασης του χώρου του Sallent/Balsareny ήταν ελλιπές και ότι, κατά συνέπεια, το ύψος της χρηματοοικονομικής εγγύησης για το σχέδιο αυτό ήταν υπερβολικά χαμηλό. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε σε δεύτερο βαθμό από το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία).
- 5 Το ύψος των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που μνημονεύονται στη σκέψη 3 ανωτέρω τροποποιήθηκε μόλις το 2015, όταν οι ισπανικές αρχές πρότειναν πολύ μεγαλύτερα ποσά, ύψους 6 979 471,83 ευρώ για τον χώρο του Sallent/Balsareny [ποσό που οριστικοποιήθηκε μόνο κατόπιν εγκρίσεως του Tribunal Superior de Justicia de Catalunya (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας) τον Δεκέμβριο του 2016] και 6 160 872,35 ευρώ για τον χώρο της Súrria.
- 6 Στις 17 Δεκεμβρίου 2007 το Ministerio de Medio Ambiente (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ισπανία) και η Agencia Catalana del Agua (καταλανική υπηρεσία υδάτων, Ισπανία) υπέγραψαν σύμφωνο με το οποίο αποφάσισαν να καλύψουν τον παλιό σωρό αποβλήτων της Vilafruns. Βάσει του συμφώνου αυτού, οι εργασίες κάλυψης του σωρού αποβλήτων της Vilafruns ξεκίνησαν τον Αύγουστο του 2008 και συνεχίστηκαν επί 18 μήνες. Οι εργασίες αυτές χρηματοδοτήθηκαν εξ ολοκλήρου από το Ministerio de Hacienda (Υπουργείο Οικονομικών, Ισπανία) και από την καταλανική υπηρεσία υδάτων.

Κρίσιμες εθνικές νομοθετικές διατάξεις

- 7 Οι περιβαλλοντικές υποχρεώσεις τις οποίες υπέχουν οι φορείς εκμετάλλευσης ορυχείων για τα ενεργά ορυχεία στην ισπανική Αυτόνομη Κοινότητα της Καταλωνίας προβλέπονται στον Ley 12/1981 por la que se establecen normas adicionales de protección de los espacios de especial interés natural afectados por actividades extractivas (νόμο 12/1981, περί συμπληρωματικών κανόνων για την προστασία των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος που θίγονται από τις εξορυκτικές δραστηριότητες), της 24ης Δεκεμβρίου 1981 (BOE υπ' αριθ. 30, της 4ης Φεβρουαρίου 1982, σ. 2874, στο εξής: καταλανικός νόμος 12/1981) και στο Decreto 202/1994 por el que se establecen los criterios

para la determinación de las fianzas relativas a los programas de restauración de actividades extractivas (διάταγμα 202/1994 για τη θέσπιση των κριτηρίων καθορισμού των εγγυήσεων για τα προγράμματα αποκατάστασης εξορυκτικών δραστηριοτήτων), της 14ης Ιουνίου 1994 (στο εξής: διάταγμα 202/1994).

- 8 Το διάταγμα 202/1994 αντικαταστάθηκε από το Real Decreto 975/2009 sobre gestión de los residuos de las industrias extractivas y de protección y rehabilitación del espacio afectado por actividades de mineras (βασιλικό διάταγμα 975/2009 σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και την προστασία και αποκατάσταση των χώρων που επλήγησαν από τις εξορυκτικές δραστηριότητες), της 12ης Ιουνίου 2009 (BOE υπ' αριθ. 143, της 13ης Ιουνίου 2009, σ. 49948, στο εξής: βασιλικό διάταγμα 975/2009), το οποίο μετέφερε στην ισπανική έννομη τάξη την οδηγία 2006/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/EK (ΕΕ 2006, L 102, σ. 15), και το οποίο εφαρμόζεται από την 1η Μαΐου 2014 στα ορυχεία που ήταν σε λειτουργία πριν από την 1η Μαΐου 2008, όπως συμβαίνει με τα ορυχεία της προσφεύγουσας.
- 9 Το άρθρο 4 του καταλανικού νόμου 12/1981 ορίζει ότι κάθε αίτηση για τη χορήγηση άδειας εξορυκτικών δραστηριοτήτων πρέπει να περιλαμβάνει πρόγραμμα αποκατάστασης. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5 του καταλανικού νόμου 12/1981, το πρόγραμμα αποκατάστασης πρέπει να προσδιορίζει τα μέτρα που αποσκοπούν στην πρόληψη και στην αντιστάθμιση των βλαπτικών για το περιβάλλον συνεπειών από τις σχεδιαζόμενες εξορυκτικές δραστηριότητες. Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να περιλαμβάνει τα μέτρα αποκατάστασης που θα πρέπει να εκτελεστούν κατά τη λήξη των διαφόρων σταδίων της εκμετάλλευσης του ορυχείου και κατά τη λήξη των εξορυκτικών δραστηριοτήτων.
- 10 Το άρθρο 8, παράγραφοι 1, 1bis και 2, του καταλανικού νόμου 12/1981 προβλέπει ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί η δυνατότητα εφαρμογής του προγράμματος αποκατάστασης, ο φορέας εκμετάλλευσης του ορυχείου υποχρεούται να προβεί στη σύσταση χρηματοοικονομικής εγγύησης. Το ποσό της εγγύησης καθορίζεται βάσει της έκτασης που επηρεάζεται από την αποκατάσταση ή βάσει του συνολικού κόστους της αποκατάστασης.
- 11 Το άρθρο 9 του καταλανικού νόμου 12/1981 προβλέπει ότι οι αρμόδιες αρχές δύνανται να προβούν στην αναγκαστική εφαρμογή του προγράμματος αποκατάστασης, αν ο δικαιούχος της εκμετάλλευσης αδυνατεί ή αρνείται να το εφαρμόσει. Τα έξοδα της αναγκαστικής εφαρμογής του προγράμματος βαρύνουν τον φορέα εκμετάλλευσης του ορυχείου, οι δε αρμόδιες αρχές δύνανται να επιβάλουν χρηματική ποινή στον φορέα εκμετάλλευσης.
- 12 Το άρθρο 2 του διατάγματος 202/1994 θεσπίζει πρόσθετα κριτήρια για τον καθορισμό του ύψους της χρηματοοικονομικής εγγύησης. Όλα αυτά τα κριτήρια σχετίζονται με το κόστος των μέτρων και ειδικών εργασιών που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα αποκατάστασης. Για τα ορυχεία που δεν βρίσκονται σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος, όπως τα ορυχεία της προσφεύγουσας, το άρθρο 3 του διατάγματος προβλέπει ότι το ποσό της χρηματοοικονομικής εγγύησης που καθορίζεται βάσει του άρθρου 2 του ίδιου διατάγματος μειώνεται κατά το ήμισυ.
- 13 Όσον αφορά τα ορυχεία που δεν είναι πλέον σε λειτουργία, το άρθρο 121 του Ley 22/1973 de Minas (νόμου 22/1973 περί ορυχείων), της 21ης Ιουλίου 1973 (BOE υπ' αριθ. 176, της 24ης Ιουλίου 1973, σ. 15056, στο εξής: ισπανικός νόμος για τα ορυχεία), προβλέπει ότι ο ιδιοκτήτης ορυχείου το οποίο δεν είναι πλέον σε λειτουργία πρέπει να συμμορφώνεται προς τα σχέδια αποκατάστασης που έχουν εγκριθεί από τις αρμόδιες για τις εξορυκτικές δραστηριότητες αρχές.

Διοικητική διαδικασία

- 14 Στις 30 Νοεμβρίου 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έλαβε ανώνυμη καταγγελία, κατά την οποία το Βασίλειο της Ισπανίας είχε θέσει σε εφαρμογή διάφορα εικαζόμενα μέτρα ενίσχυσης υπέρ της προσφεύγουσας.
- 15 Στις 10 Ιανουαρίου 2013 η Επιτροπή απέστειλε μια πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών. Το Βασίλειο της Ισπανίας απάντησε στις 8 Μαρτίου 2013. Στις 14 Μαΐου 2013 και στις 16 Ιανουαρίου και 26 Μαρτίου 2014 εστάλησαν και νέες αιτήσεις παροχής πληροφοριών, στις οποίες το Βασίλειο της Ισπανίας απάντησε με έγγραφα της 13ης Ιουνίου 2013, της 14ης Φεβρουαρίου και της 15ης Απριλίου 2014.
- 16 Στις 30 Ιανουαρίου 2015, η Επιτροπή απέστειλε επιστολή προκαταρκτικής αξιολόγησης στον καταγγέλλοντα, ο οποίος, στις 5 Μαρτίου και στις 21 Απριλίου 2015, παρέσχε συμπληρωματικές πληροφορίες. Επίσης, στις 9 Μαρτίου 2015 πραγματοποιήθηκε συνάντηση με τον καταγγέλλοντα, ο οποίος παρέσχε και άλλες συμπληρωματικές πληροφορίες στις 4 Ιουνίου 2015.
- 17 Στις 9 Ιουνίου 2015 η Επιτροπή απέστειλε στο Βασίλειο της Ισπανίας την οριστική απάντηση του καταγγέλλοντος επί της επιστολής προκαταρκτικής αξιολόγησης, μαζί με αίτηση παροχής συμπληρωματικών πληροφοριών. Το Βασίλειο της Ισπανίας απάντησε στις 8 Ιουλίου 2015. Κατόπιν αιτήματος του Βασιλείου της Ισπανίας, στις 31 Ιουλίου 2015 του διαβιβάστηκε μη εμπιστευτικό κείμενο της επιστολής προκαταρκτικής αξιολόγησης.
- 18 Στις 26 Ιανουαρίου 2016 η Επιτροπή κίνησε επίσημη διαδικασία έρευνας για δύο εικαζόμενα μέτρα ενίσχυσης, ήτοι για τη χορήγηση από το Βασίλειο της Ισπανίας στην προσφεύγουσα, αφενός, πλεονεκτήματος υπό τη μορφή μειωμένων προμηθειών εγγύησης και, αφετέρου, επενδυτικής ενίσχυσης για την κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (ΕΕ 2016, C 142, σ. 18). Η Επιτροπή ζήτησε από τις ισπανικές αρχές να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους καθώς και συμπληρωματικές πληροφορίες, πράγμα που οι αρχές αυτές έπραξαν στις 28 Νοεμβρίου 2016.
- 19 Η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών και της προσφεύγουσας και τις διαβίβασε στο Βασίλειο της Ισπανίας, το οποίο υπέβαλε τις παρατηρήσεις του στις 27 Ιουλίου 2016 και στις 6 Απριλίου 2017.

Η προσβαλλόμενη απόφαση

- 20 Στις 31 Αυγούστου 2017 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση (ΕΕ) 2018/118 σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.35818 (2016/C) (πρώην 2015/NN) (πρώην 2012/CP) την οποία χορήγησε η Ισπανία υπέρ της Iberpotash (ΕΕ 2018, L 28, σ. 25, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), με την οποία τα δύο επίμαχα μέτρα ενίσχυσης κρίθηκαν ασυμβίβαστα με την εσωτερική αγορά (άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 3) και διατάχθηκε η ανάκτησή τους (άρθρα 2 και 3).
- 21 Το διατακτικό της προσβαλλόμενης απόφασης έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

1. Η κρατική ενίσχυση υπέρ της Iberpotash υπό τη μορφή αδικαιολόγητα χαμηλών προμηθειών εγγύησης που προέκυψαν από το αδικαιολόγητα χαμηλό επίπεδο εγγυήσεων για την περίοδο 2006-2016, ύψους 1 864 622 EUR, η οποία παρανόμως χορηγήθηκε από την Ισπανία, κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά.

2. Οι κρατικές ενισχύσεις ύψους 3 902 461,30 EUR για την κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns που χορηγήθηκαν παράνομα από την Ισπανία υπέρ της Iberpotash κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη [λ]ειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Το υπόλοιπο μέρος της κρατικής ενίσχυσης για την κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns, ύψους 3 985 109,70 EUR, η οποία χορηγήθηκε παράνομα από την Ισπανία κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπέρ της Iberpotash, είναι ασυμβίβαστο με την εσωτερική αγορά.

Άρθρο 2

1. Η Ισπανία υποχρεούται να ανακτήσει από τον δικαιούχο την ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφοι 1 και 3.

2. Τα ανακτώμενα ποσά περιλαμβάνουν τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση του δικαιούχου μέχρι τον χρόνο της πραγματικής τους ανάκτησης.

3. Οι τόκοι υπολογίζονται σε σύνθετη βάση σύμφωνα με το κεφάλαιο V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 271/2008 της Επιτροπής που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 794/2004.

4. Η Ισπανία ματαιώνει την πληρωμή όλων των εκκρεμών ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφοι 1 και 3, από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 3

1. Η ανάκτηση των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφοι 1 και 3 είναι άμεση και πραγματική.

2. Η Ισπανία θα διασφαλίσει ότι η παρούσα απόφαση θα εφαρμοστεί εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης.

[...]»

22 Η προσβαλλόμενη απόφαση εντοπίζει δύο μέτρα ενίσχυσης.

23 Αφενός, κρατική ενίσχυση με τη μορφή χαμηλότερων τραπεζικών εξόδων λόγω μειωμένων εγγυήσεων κατά την περίοδο 2006-2016, ύψους 1 864 622 ευρώ (στο εξής: μέτρο 1).

24 Αφετέρου, μέτρο σχετικό με την επένδυση για την κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns (στο εξής: μέτρο 4), το οποίο αποτελεί, αφενός, για το τμήμα που αντιστοιχεί σε ποσό ύψους 3 902 461,30 ευρώ, μέτρο συμβατό με την εσωτερική αγορά, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, διότι είναι σύμφωνο με τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (2008/C 82/01) (ΕΕ 2008, C 82, σ. 1, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 2008), και, αφετέρου, ενίσχυση ασύμβατη με την εσωτερική αγορά, για το τμήμα που υπερβαίνει τη μέγιστη ένταση ενίσχυσης για την επένδυση που επέτρεψε την αύξηση του επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος, η οποία ανέρχεται σε 3 985 109,70 ευρώ.

25 Στην αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλομένης απόφασης, στο πλαίσιο της εκτίμησής της σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης στην περίπτωση του μέτρου 1, η Επιτροπή διευκρινίζει, όσον αφορά την ύπαρξη πλεονεκτήματος, ότι καταρχάς πρέπει να εκτιμηθεί κατά πόσον το επίπεδο των

χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που καθορίστηκε από τις ισπανικές αρχές ήταν χαμηλότερο από το απαιτούμενο από την ισχύουσα νομοθεσία, ζήτημα το οποίο αναλύει στις αιτιολογικές σκέψεις 56 έως 59 της προσβαλλόμενης απόφασης.

26 Στην αιτιολογική σκέψη 60 της προσβαλλόμενης απόφασης η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το ύψος των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων καθορίστηκε από την Αυτόνομη Κυβέρνηση της Καταλωνίας σε δύο ειδικές ατομικές αποφάσεις που εκδόθηκαν για την προσφεύγουσα: η πρώτη άδεια, η οποία εκδόθηκε στις 9 Νοεμβρίου 2006 και επέτρεπε στην προσφεύγουσα να ασκήσει δραστηριότητα εξορύξεων στον χώρο εξορύξης της Σύρια, όρισε το ύψος της χρηματοοικονομικής εγγύησης στο ποσό των 773 682,28 ευρώ (το οποίο αυξήθηκε σε 828 013,24 ευρώ το 2008)· η δεύτερη, η οποία εκδόθηκε στις 28 Απριλίου 2008, για τον χώρο εξορύξης του Sallent/Balsareny, όρισε το ύψος της χρηματοοικονομικής εγγύησης στα 1 130 128 ευρώ. Τα ποσά αυτά αναθεωρήθηκαν το 2015, όταν οι ισπανικές αρχές πρότειναν πολύ μεγαλύτερα ποσά, ύψους 6 979 471,83 ευρώ για τον χώρο εξορύξης του Sallent/Balsareny [ποσό που οριστικοποιήθηκε μόνο κατόπιν εγκρίσεως του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας) τον Δεκέμβριο του 2016] και 6 160 872,35 ευρώ για τον χώρο της Σύρια (ποσό που οριστικοποιήθηκε τον Μάιο του 2015).

27 Όσον αφορά το επίπεδο των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που παρέσχε η προσφεύγουσα, η Επιτροπή υπογραμμίζει τα εξής:

«(61) [Ο]ι αρμόδιες περιβαλλοντικές αρχές είναι εκείνες οι οποίες καταρχάς καθορίζουν και εγκρίνουν ανά περίπτωση τα ποσά των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων στο πλαίσιο των ισχύοντων εθνικών και περιφερειακών κανόνων. Παρόλο που η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη διασφάλιση της ορθής μεταφοράς και εφαρμογής της οδηγίας [2006/21] για τα εξορυκτικά απόβλητα, η οποία ισχύει για τις χρηματοοικονομικές εγγυήσεις της [προσφεύγουσας] από την 1η Μαΐου 2014, η οδηγία αφήνει ευρεία διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη να καθορίζουν το ακριβές ποσό των εγγυήσεων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν προέβη σε δική της εκτίμηση σχετικά με τα ορθά επίπεδα των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων σύμφωνα με την οδηγία για τα εξορυκτικά απόβλητα, παρά περιορίζεται στην αξιολόγησή της στην εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων περί των μη επαρκών χρηματοοικονομικών εγγυήσεων, καθώς υφίσταται σειρά ενδείξεων που υποδεικνύουν ότι το ποσό των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που καθορίστηκε από τις δημόσιες αρχές το 2006 και το 2008 ήταν στην πραγματικότητα χαμηλότερο από το απαιτούμενο βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας.

(62) Είναι εξαιρετικής σημασίας το γεγονός ότι το Ανώ[τερο] Δικαστήριο της Καταλωνίας έκρινε την 11η Οκτωβρίου του 2011 ότι το ποσό των 585 153 EUR της χρηματοοικονομικής εγγύησης για τον σωρό αποβλήτων της [προσφεύγουσας] στο Cogulló [...] στις εγκαταστάσεις της στις περιοχές Balsareny/Sallent ήταν χαμηλότερο από το απαιτούμενο. Η απόφαση εκτιμά ότι το ποσό της εγγύησης δεν τηρεί τις νομικές και ρυθμιστικές παραμέτρους των εθνικών κανόνων, με ιδιαίτερη αναφορά στο άρθρο 8 παράγραφος 2 του [καταλανικού] νόμου 12/1981 και του διατάγματος 202/1994 [...]. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε πλήρως σε δεύτερο βαθμό από την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 2014. Τέλος, όπως σημειώνεται από τις ισπανικές αρχές, με την απόφασή του της 14ης Δεκεμβρίου 2016, το Ανώ[τερο] Δικαστήριο της Καταλωνίας έκρινε επαρκές το νέο προτεινόμενο ποσό των 6 979 471,83 EUR για το σύνολο της εκμετάλλευσης του Balsareny/Sallent.

(63) Υπό το πρίσμα της αποφάσεως του Ανω[τέρου] Δικαστηρίου της Καταλωνίας, της 11ης Οκτωβρίου 2011, η οποία είναι αρμόδια για την ερμηνεία των σχετικών εθνικών κανόνων, η Επιτροπή θεωρεί αποδεδειγμένο ότι το αρχικό ποσό της χρηματικής εγγύησης της [προσφεύγουσας] για το Balsareny/Sallent το οποίο ορίστηκε το 2006 σε 1 130 128 EUR ήταν σαφώς ανεπαρκές. [...]

(64) Παρόλο που δεν υφίσταται παρόμοια δικαστική απόφαση σχετικά με την εγγύηση για το ορυχείο της Σύγια, υπάρχουν πειστικές αποδείξεις ότι η διαπίστωση σαφούς ανεπάρκειας του επιπέδου εγγύησης θα ήταν εξίσου πιθανή σε περίπτωση οποιασδήποτε δικαστικής ενέργειας. Το αρχικό ποσό εγγύησης των 773 682,28 EUR (το οποίο αυξήθηκε σε 828 013,24 EUR το 2008) αντικατοπτρίζει αναλογικά το γεγονός ότι το ορυχείο της Σ[ύ]για είναι μικρότερο από του Balsareny/Sallent όσον αφορά τη μάζα των συσσωρευμένων αποβλήτων και τη συνολική έκταση των σωρών αποβλήτων. Επιπλέον, η εγγύηση για τη Σ[ύ]για αυξήθηκε σημαντικά, στα 6 160 872,35 EUR, ενώ για το Balsareny/Sallent (δηλαδή, μόνο έπειτα από απόφαση του δικαστηρίου και την επικύρωσή της σε δεύτερο βαθμό) αυξήθηκε σε ακόμη μεγαλύτερη αναλογία (παραπάνω από 7 φορές υψηλότερη). Ως εκ τούτου, ελλείπει άλλων παραγόντων οι οποίοι να εξηγούν τη διαφορά μεταξύ των ποσών των εγγυήσεων για τη Σ[ύ]για και το Balsareny/Sallent, το ποσό της εγγύησης για τη Σ[ύ]για μπορεί επίσης να θεωρηθεί ανεπαρκές.

[...]

(66) Πέραν της αποφάσεως του εθνικού δικαστηρίου, η έρευνα αποκάλυψε την ύπαρξη πολλών άλλων αποδεικτικών στοιχείων τα οποία επιβεβα[ίωσαν] τη διαπίστωση του πορίσματος ότι το αρχικό επίπεδο των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων ήταν υπερβολικά χαμηλό.

(67) [Ε]πίσημα πρακτικά της ακρόασης της Επιτροπής Περιβάλλοντος του Κοινοβουλίου της Καταλωνίας, της 2ας Οκτωβρίου 2013 [περιλάμβαναν] τη ρητή δήλωση της Γενικής Διευθύντριας του τμήματος Περιβάλλοντος της Αυτόνομης [Κ]υβέρνησης της Καταλωνίας, σύμφωνα με την οποία οι εγγυήσεις υπήρξαν σαφώς ανεπαρκείς [...] Αν και τα πρακτικά της πολιτικής συζήτησης στο Κοινοβούλιο δεν περιέχουν καμία σχετική αιτιολόγηση για το ποσό αυτό και επομένως θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή, οι τάξεις μεγέθους και η διαφορά με το πραγματικό ποσό επιβεβαιώνουν τα συμπεράσματα των εμπειρογνομόνων του τομέα, οι οποίοι θεωρούν ότι τα ποσά των εγγυήσεων που ορίστηκαν το 2006 και το 2008 ήταν σαφώς ανεπαρκή.

(68) Δεύτερον, ο καταγγέλλων υπέβαλε μια μελέτη του Αυγούστου του 2012, την οποία ανέθεσε σε περιβαλλοντικούς εμπειρογνώμονες (εφεξής “μελέτη [ERF]”), η οποία ήταν μια ανάλυση που πραγματοποιήθηκε από εμπειρογνώμονες [οι] οποίοι συγκέντρωσαν και ανέλυσαν μεγάλο μέρος των υφιστάμενων πληροφοριών (νομικών, ακαδημαϊκών ή από έρευνα αγοράς) σχετικά με το εν λόγω θέμα. Η [μελέτη ERF] ανέλυσε την υφιστάμενη κατάσταση όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ορυχείων της [προσφεύγουσας] και προέβλεψε [τη] μελλοντική εξελικτική πορεία όσον αφορά τη συνολική ποσότητα του συσσωρευόμενου υλικού στους σωρούς αποβλήτων, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των σωρών αποβλήτων ήταν σημαντικές και αναμένεται να αυξηθούν περαιτέρω στο μέλλον.

[...]

(72) Σε αυτή τη βάση, η μελέτη [ERF] θεωρεί ότι το ποσό της χρηματοοικονομικής εγγύησης σύμφωνα με τους νέους κανόνες του βασιλικού διατάγματος 975/2009 χωρίς αμφιβολία δεν πρέπει να είναι κατώτερο του βασικού κόστους αποκατάστασης του 2012, ύψους 71 εκατομμυρίων EUR και για τα δυο εργοτάξια[,] και ότι το ενδεδειγμένο ποσό, λαμβάνοντας υπόψη το συνολικό κόστος στο μέλλον, θα πρέπει να ανέλθει σε περίπου 100 εκατ. EUR.

[...]

(75) [Όσον αφορά τις αιτιάσεις της προσφεύγουσας κατά τις οποίες η μελέτη [ERF] δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση για την υπολογισμό του ύψους των εγγυήσεων, η] Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η μελέτη δεν ακολουθεί τις σχετικές διατάξεις του διατάγματος 202/1994 και εστιάζεται περισσότερο στους όρους που αναφέρονται στο βασιλικό διάταγμα 975/2009, το οποίο μεταφέρει την οδηγία [2006/21] για τα απόβλητα της εξορυκτικής βιομηχανίας, με επίκεντρο το

αναμενόμενο κόστος αποκατάστασης. Ωστόσο, τα αποτελέσματα τα οποία υποδεικνύουν τα εκτιμώμενα κόστη αποκατάστασης για κάθε ένα από τα ορυχεία της [προσφεύγουσας] βασίζονται σε συνεπή προσέγγιση και εύλογες παραδοχές όπως περιγράφεται ανωτέρω στις αιτιολογικές σκέψεις 68 έως 73 και, ως εκ τούτου, έχουν πράγματι σημασία για τον υπολογισμό των εγγυήσεων και βάσει του διατάγματος 202/1994, όπως αποδεικνύεται, ιδίως από το άρθρο 2.4 στοιχείο η), το οποίο αναφέρεται στο κόστος οποιωνδήποτε άλλων μέτρων αποκατάστασης που ενδέχεται να είναι αναγκαία και που δεν περιορίζει, κατά συνέπεια, τον υπολογισμό στα μέτρα που απαριθμούνται στα προηγούμενα σημεία του άρθρου 2).»

28 Βάσει των στοιχείων αυτών, η Επιτροπή, στις αιτιολογικές σκέψεις 82 και 83 της προσβαλλόμενης απόφασης, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν και οι υποβληθείσες εκθέσεις εμπειρογνομόνων επιβεβαίωσαν τη διαπίστωση του εθνικού δικαστηρίου ότι τα αρχικά ποσά της χρηματικής εγγύησης ήταν σαφώς ανεπαρκή για τη διασφάλιση προσήκουσας αποκατάστασης και ότι, κατά συνέπεια, τα ποσά αυτά ήταν πράγματι χαμηλότερα από το επίπεδο που κανονικά απαιτείται σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία. Ως εκ τούτου, χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα οικονομικό πλεονέκτημα υπό τη μορφή της μείωσης των τραπεζικών προμηθειών οι οποίες καταβάλλονταν ετησίως για τη χρηματοοικονομική εγγύηση. Η προσφεύγουσα έλαβε επιλεκτικό πλεονέκτημα υπό τη μορφή χαμηλότερων τραπεζικών προμηθειών λόγω των μειωμένων εγγυήσεων σε σχέση με αυτές που θα απαιτούνταν από άλλους φορείς που ήταν σε παρόμοια θέση.

29 Όσον αφορά το κριτήριο της χρησιμοποίησης κρατικών πόρων, η Επιτροπή παρατηρεί τα ακόλουθα:

«(88) Η Επιτροπή σημειώνει ότι οι υπό εξέταση εγγυήσεις δεν εξετάζονται βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις ως προς το ποσό των αμοιβών που ενδεχομένως δεν εισπράττονται λόγω του κινδύνου ή της έκθεσης του εγγυητή (δηλαδή μιας ιδιωτικής τράπεζας και όχι του κράτους), αλλά ανάλογα με τον κίνδυνο για το κράτος σε περίπτωση που το ποσό εγγύησης είναι χαμηλότερο από το πραγματικό κόστος της περιβαλλοντικής ζημίας και σε περίπτωση που η [εταιρεία υπέρ της οποίας έχει συσταθεί η εγγύηση] δεν αποπληρώσει ή δεν μπορεί να αποπληρώσει το σύνολο του κόστους αποκατάστασης.

[...]

(90) Η χρηματοοικονομική εγγύηση της [προσφεύγουσας] παρέχεται με τη μορφή τραπεζικής εγγύησης η οποία δεν είναι ελεύθερα διαθέσιμη στο κράτος. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για μέτρα που καθορίζονται αυστηρά από το νόμο, συγκεκριμένα για τη χρηματοδότηση της διάθεσης αποβλήτων, την αποκατάσταση των ορυχείων και άλλων περιβαλλοντικών μέτρων σε περίπτωση που η [προσφεύγουσα] δεν εκπληρώσει τις περιβαλλοντικές της υποχρεώσεις. Το κράτος δεν λαμβάνει τόκους από κεφάλαια εγγυήσεων ή οποιοδήποτε άλλο οικονομικό πλεονέκτημα, το οποίο θα μειωθεί σε περίπτωση μείωσης του ποσού της εγγύησης. Επιπλέον, μέχρι στιγμής το κράτος δεν χρειάστηκε να καταφύγει στη χρήση οποιασδήποτε εγγύησης για οποιονδήποτε από τους σκοπούς που αναφέρονται παραπάνω. Ωστόσο, ακόμη και αν προς το παρόν η μείωση του ποσού της εγγύησης δεν έχει πραγματική επίπτωση στους κρατικούς πόρους, από μόνο του το γεγονός αυτό δεν αποκλείει την ύπαρξη δυνητικής επίπτωσης στους κρατικούς πόρους λόγω του μεγαλύτερου κινδύνου ανάγκης δαπάνης από τους κρατικούς πόρους στο μέλλον.

(91) Πράγματι, η δημιουργία συγκεκριμένου κινδύνου επιβολής μελλοντικής πρόσθετης επιβάρυνσης στο κράτος επαρκεί για την εκπλήρωση της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης, σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Το Δικαστήριο [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] έκρινε επίσης ότι, για την εκπλήρωση αυτού του κριτηρίου, η σχέση και ο αντίκτυπος ενός μέτρου κρατικής ενίσχυσης στους κρατικούς πόρους δεν χρει[αζόταν] να είναι άμεσα.

- (92) Ο απώτερος στόχος των εν λόγω χρηματοοικονομικών εγγυήσεων είναι να διασφαλιστεί ότι οι εταιρείες εξόρυξης διαθέτουν επαρκείς πόρους για την κάλυψη μελλοντικών δαπανών αποκατάστασης, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση στο (συχνά πολύ μακρινό) μέλλον. Ως εκ τούτου, είναι προφανές ότι, σε περίπτωση που το ποσό της εγγύησης είναι σημαντικά χαμηλότερο από το αναμενόμενο κόστος αποκατάστασης, υπάρχει τουλάχιστον ένας αυξημένος κίνδυνος να επηρεαστούν μελλοντικά οι κρατικοί πόροι. Ο εν λόγω κίνδυνος πιθανών δαπανών για τον δημόσιο προϋπολογισμό είναι σαφώς υψηλότερος από ό,τι στην περίπτωση που το ποσό εγγύησης έχει καθοριστεί σωστά σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των αναμενόμενων δαπανών αποκατάστασης. Εάν οι πόροι αυτοί είναι σημαντικά χαμηλότεροι από τους αναγκαίους, οι κρατικοί πόροι θα πρέπει τελικά να καλύψουν μεγαλύτερο μέρος αυτού του κόστους σε περίπτωση που η [προσφεύγουσα] δεν είναι διατεθειμένη ή ικανή να το πράξει για οποιονδήποτε λόγο. Επιπλέον, στην περίπτωση αδυναμίας της [προσφεύγουσας] να πληρώσει μελλοντικά το κόστος αποκατάστασης, η εικαζόμενη δυνατότητα των ισπανικών αρχών να κατασχέσουν περιουσιακά στοιχεία της [προσφεύγουσας] είναι απίθανο να αποφέρει σημαντικούς πρόσθετους πόρους, δεδομένου ότι το μοναδικό περιουσιακό στοιχείο της [προσφεύγουσας] (και ολόκληρου του ομίλου ICL) στην Ισπανία είναι οι εγκαταστάσεις εξόρυξης ποτάσας. Ωστόσο, όταν τα ορυχεία ποτάσας κλείσουν, η αξία αυτών των περιουσιακών στοιχείων είναι αμφίβολη.
- (93) Το γεγονός ότι το κράτος θα είναι υποχρεωμένο να ενεργήσει αντ' αυτής σε περίπτωση που η [προσφεύγουσα] δεν είναι διατεθειμένη ή ικανή να λάβει τα απαραίτητα μέτρα αποκατάστασης όσον αφορά τους σωρούς αποβλήτων, καθορίζεται σαφώς στην ισχύουσα νομοθεσία.
- (94) [Καταρχάς], σύμφωνα με το άρθρο 102 του νόμου 39/2015, το κράτος μπορεί να λάβει μέτρα αντί του νομίμως υπευθύνου για τη λήψη των εν λόγω μέτρων. Η Ισπανία θα πρέπει [...]: i) να διατάξει την [προσφεύγουσα] να λάβει τα ειδικά καθορισμένα μέτρα· ii) [να] ενημερώσει την [προσφεύγουσα] ότι διαφορετικά η διοίκηση θα λάβει η ίδια τα μέτρα, καθώς και το αντίστοιχο κόστος· iii) να εφαρμόσει τα εν λόγω μέτρα· και iv) [να] προσπαθήσει να ανακτήσει το κόστος [από την προσφεύγουσα] το οποίο, εξ ορισμού, δεν θα είναι δυνατό εάν η Ισπανία χρειαστεί να εκτελέσει την ανεπαρκή χρηματοοικονομική εγγύηση. Παρόλο που η απόφαση αυτή είναι τυπικά προαιρετική, σε περίπτωση που η [προσφεύγουσα] δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της για αποκατάσταση των ορυχείων της, η Ισπανία δεν θα έχει άλλη επιλογή από το να πληρώσει εκ των προτέρων για την εν λόγω αποκατάσταση, διότι διαφορετικά δεν θα μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της.
- (95) Δεύτερον, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη (13), η Ισπανία ενδέχεται να παραβιάζει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία για τα απόβλητα της εξορυκτικής βιομηχανίας και την οδηγία για τα ύδατα. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση που η [προσφεύγουσα] εγκαταλείψει τις εγκαταστάσεις της μετά την εξάντληση των ορυκτών πόρων και δεν προβεί στην αποκατάσταση των εγκαταστάσεων, και δεδομένης της ανεπαρκούς εγγύησης, ο μόνος τρόπος για την εκπλήρωση από την Ισπανία των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις εν λόγω οδηγίες αυτές και, σε τελική ανάλυση, για την αποφυγή καταβολής ημερήσιων καταναγκαστικών προστίμων που θα επιβληθούν από το Δικαστήριο [της Ευρωπαϊκής Ένωσης], θα είναι να καταβάλει το κόστος της εξάλειψης των σωρών ή να προχωρήσει σε εξίσου αποτελεσματική αποκατάσταση.
- (96) Τρίτον, σύμφωνα με τις διατάξεις του ισπανικού νόμου 27/2006, της 18ης Ιουλίου 2006, οι ισπανικές αρχές μπορούν να υποχρεωθούν σε τήρηση των υποχρεώσεων τους βάσει της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Οποιοσδήποτε μη κυβερνητικός οργανισμός ο οποίος πληροί τα κριτήρια του [ν]όμου 27/2006 μπορεί σε περίπτωση οποιασδήποτε περιβαλλοντικής παραβίασης η οποία αναφέρεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1 του [νόμου] 27/2006 (συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, παραβιάσεων σχετικά με τις υποχρεώσεις στον τομέα της προστασίας των υδάτων), να προσφύγει στο δικαστήριο ώστε να αναγκάσει τη διοίκηση να συμμορφωθεί με τις περιβαλλοντικές της υποχρεώσεις.

[...]

(98) Τέλος, οι ίδιες οι ισπανικές αρχές αναφέρουν ότι, σύμφωνα με το άρθρο 9 του [καταλανικού] νόμου 12/1981, εάν ο φορέας εκμετάλλευσης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, η [Α]υτόνομη [Κ]υβέρνηση [της Καταλωνίας] μπορεί να εφαρμόσει τα μέτρα αυτά με έξοδα του φορέα εκμετάλλευσης. Αναφέρουν ότι στην πράξη η διοίκηση εφαρμόζει τα σχετικά μέτρα τα οποία στη συνέχεια χρηματοδοτούνται από τη χρηματοοικονομική εγγύηση ή, σε περίπτωση που η εγγύηση δεν είναι επαρκής, από την πώληση περιουσιακών στοιχείων του φορέα εκμετάλλευσης. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση που η χρηματοοικονομική εγγύηση είναι σημαντικά χαμηλότερη από την απαιτούμενη, η δημόσια διοίκηση διατρέχει τον κίνδυνο να μην επαρκούν τα περιουσιακά στοιχεία του φορέα εκμετάλλευσης για τη χρηματοδότηση των σχετικών μέτρων τα οποία εκτελέστηκαν. Αυτό επιβεβαιώνει ότι η ύπαρξη τυχόν υπερβολικά χαμηλής χρηματοοικονομικής εγγύησης αυξάνει τον κίνδυνο τα μέτρα αποκατάστασης που λαμβάνει η διοίκηση να μην καλύπτονται επαρκώς από τα περιουσιακά στοιχεία του φορέα εκμετάλλευσης (ειδικά στην περίπτωση που δεν διαθέτει άλλες δραστηριότητες στην Ισπανία όπως στην περίπτωση της [προσφεύγουσας] και να χρειαστεί να πληρωθούν από δημόσιους πόρους.

(99) Ως εκ τούτου, ένα επίπεδο εγγυήσεων σημαντικά χαμηλότερο από το αναγκαίο, όπως απαιτείται από το νόμο, εκθέτει το κράτος σε συγκεκριμένο κίνδυνο πρόσθετης επιβάρυνσης των πόρων του. Συνεπώς, ο αυξημένος κίνδυνος πρόσθετης επιβάρυνσης για το κράτος είναι επαρκώς συγκεκριμένος ώστε να έχει τουλάχιστον δυνητικό αντίκτυπο στους κρατικούς πόρους λόγω του υπερβολικά χαμηλού επιπέδου χρηματοοικονομικής εγγύησης.»

30 Όσον αφορά την ύπαρξη στρέβλωσης του ανταγωνισμού και επιπτώσεων επί του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, η Επιτροπή εκθέτει τα εξής:

«(102) [Η] μείωση του κόστους της [προσφεύγουσας] λόγω της ύπαρξης χαμηλότερου επιπέδου χρηματοοικονομικών εγγυήσεων από εκείνο που απαιτείται από τη σχετική νομοθεσία ενδέχεται να νοθεύσει τον ανταγωνισμό στις αγορές στις οποίες [αυτή δραστηριοποιείται] (κυρίως στις αγορές ποτάσας και αλατιού). Όπως εξηγείται κατωτέρω (βλέπε αιτιολογική σκέψη 110 και επόμενες), η μείωση του κόστους κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου ανήλθε σε περίπου 1,8 εκατομμύρια EUR και, ως εκ τούτου, σε αντίθεση με τα επιχειρήματα των ισπανικών αρχών, δεν ήταν αμελητέα.

(103) Επιπλέον, το γεγονός ότι η [προσφεύγουσα] είναι ο μοναδικός παραγωγός ποτάσας στην Ισπανία δεν αποκλείει πιθανή στρέβλωση του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι η σχετική γεωγραφική αγορά είναι σαφώς ευρύτερη από την ισπανική εγχώρια αγορά. [...]

[...]

(106) Όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, οι αγορές του εμπορίου ποτάσας και άλατος αποτελούν σαφώς διασυνοριακές αγορές, ενώ ποσοστό 50% της παραγωγής της [προσφεύγουσας] εξάγεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ως εκ τούτου, το χαμηλό επίπεδο χρηματοοικονομικών εγγυήσεων μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.»

31 Όσον αφορά τον ποσοτικό προσδιορισμό της ενίσχυσης, η Επιτροπή εκτιμά τα εξής:

«(109) Για τον καθορισμό του πραγματικού ποσού ενίσχυσης απαιτείται πρώτα ο καθορισμός τουλάχιστον κατά προσέγγιση του “ορθού” ποσού χρηματοοικονομικών εγγυήσεων στο πλαίσιο των νομοθετικών διατάξεων που ισχύουν κατά την περίοδο αναφοράς. Στη συνέχεια, το ποσό της ενίσχυσης θα αντιστοιχούσε στη διαφορά μεταξύ του αναμενόμενου ποσού τραπεζικών προμηθειών που θα έπρεπε να καταβάλει η [προσφεύγουσα] για τη σύσταση του ορθώς καθορισμένου ποσού εγγύησης και το πραγματικό ποσό των τραπεζικών προμηθειών που κατέβαλε η εταιρεία.

[...]

- (111) Δεδομένου ότι, σύμφωνα με τις ισπανικές αρχές, τον Δεκέμβριο του 2016, το Ανώ[τερο] Δικαστήριο της Καταλωνίας έκρινε ότι το επαυξημένο ποσό των 6 979 471,83 EUR για την τοποθεσία Balsareny/Sallent ήταν σύμφωνο με την ισχύουσα νομοθεσία, η Επιτροπή θεωρεί ότι, επί του παρόντος, το “ορθό” ποσό εγγυήσεων για το Balsareny/Sallent αντιστοιχεί στο ισχύον ποσό που ενέκρινε προσωρινά το Δικαστήριο.
- (112) Κατ’ αναλογία, η Επιτροπή επίσης θεωρεί (βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 64), ότι το επαυξημένο ποσό εγγύησης των 6 160 872,35 EUR για τη S[ύ]για το οποίο είναι εν ισχύ από το 2015 μπορεί επίσης να θεωρηθεί σύμφωνο με την ισχύουσα νομοθεσία. Παρά το γεγονός ότι δεν υφίσταται καμία επίσημη δικαστική απόφαση όσον αφορά το εν λόγω ορυχείο, το επαυξημένο ποσό της εγγύησης για μια μικρή εκμετάλλευση όπως της S[ύ]για είναι στην πραγματικότητα σχεδόν συγκρίσιμο με το εγκεκριμένο ποσό για το Balsareny/Sallent. Αυτό επιβεβαιώνει ότι το εν λόγω ποσό μπορεί να θεωρηθεί επαρκές και σύμφωνο με την ισχύουσα νομοθεσία.

[...]

- (123) [Τ]ο συνολικό ποσό των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην [προσφεύγουσα] υπό τη μορφή χαμηλότερων τραπεζικών προμηθειών για τη μείωση των εγγυήσεων συνολικά για την περίοδο 2006-2016 ανέρχεται σε 1 864 622 EUR.»

³² Στο πλαίσιο της εκτίμησης σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης στην περίπτωση του μέτρου 4, η Επιτροπή διευκρινίζει, ιδίως ως προς την ύπαρξη πλεονεκτήματος, τα ακόλουθα:

«(125) Στις 17 Δεκεμβρίου 2007, το [Υ]πουργείο Περιβάλλοντος της Ισπανίας και η Αυτόνομη [Κ]υβέρνηση της Καταλωνίας υπέγραψαν σύμβαση συνεργασίας για τον επιμερισμό του κόστους του έργου κάλυψης του σωρού αποβλήτων της Vilafruns και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεών του στο περιβάλλον. [...] Το συνολικό κόστος της επένδυσης ανήλθε στα 7 887 571 EUR και βάρυνε εξ ολοκλήρου τις δημόσιες αρχές, όπως συμφωνήθηκε στη σύμβαση του 2007.

[...]

- (131) [Η ευθύνη της προσφεύγουσας να διαχειρίζεται τα εξορυκτικά απόβλητα που προκύπτουν από τον σωρό αποβλήτων του Vilafruns] βασίζεται στο ισπανικό νόμο 6/1993, της 15ης Ιουλίου 1993, σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων, καθώς επίσης και στο βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 1/2001, της 20ής Ιουλίου 2001, για την έγκριση του αναθεωρημένου κειμένου του ισπανικού νόμου περί υδάτων. Το τρίτο ενδιαφερόμενο μέρος ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι ο σωρός αποβλήτων της Vilafruns δε βρισκόταν σε λειτουργία κατά το χρόνο της εξαγοράς του από την [προσφεύγουσα] είναι άνευ σημασίας δεδομένου ότι κάθε κάτοχος άδειας παραχώρησης εξόρυξης πρέπει να διαχειρίζεται το σύνολο των εξορυκτικών αποβλήτων, δηλαδή να συμπεριλαμβάνει όλα τα απόβλητα που παρήχθησαν πριν από την απόκτηση της άδειας παραχώρησης από τον κάτοχο.

[...]

- (138) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, ανεξάρτητα από το μέγεθος των υποχρεώσεων της [προσφεύγουσας] όσον αφορά τη Vilafruns, δεν είναι αποδεκτό ότι η δημόσια επένδυση ύψους 7,9 εκατομμυρίων EUR για την [αισθητά βελτιωμένη] προστασία του περιβάλλοντος, η οποία είναι καταρχήν ισοδύναμη με την αποκατάσταση του ορυχείου χωρίς επενδυτικό κόστος από τη μεριά της [προσφεύγουσας] δεν παρείχε πράγματι κανένα οικονομικό πλεονέκτημα στην [προσφεύγουσα]. Η εγκατάσταση της κάλυψης του σωρού αποβλήτων αποσκοπούσε στη σημαντική μείωση της ρύπανσης που προκαλούνταν από διαρροές του σωρού αποβλήτων της

Vilafruns. Τα εναλλακτικά μέτρα, ελλείψει ενισχύσεων, δεν θα παρείχαν εξίσου καλή και διαρκή προστασία και θα είχαν εκθέσει την [προσφεύγουσα] στον κίνδυνο να υποστεί τις συνέπειες της ρύπανσης (όπως αποδεικνύεται από τις ποινικές αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 2014 και της 25ης Φεβρουαρίου 2015 σχετικά με τα άλλα ορυχεία της· βλέπε παραγράφους 27 και 94 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας). Ως εκ τούτου, η κατασκευή της εγκατάστασης η οποία πληρώθηκε με δημόσιους πόρους επέτρεψε στην [προσφεύγουσα] να προλαμβάνει καλύτερα τη ρύπανση, να μειώσει τους μελλοντικούς περιβαλλοντικούς κινδύνους και να διευκολύνει τη διαρκή αποκατάσταση του σωρού (σύμφωνα με την αποκατάσταση παρόμοιων σωρών στη Γαλλία ή Γερμανία, όπως εξηγήθηκε ανωτέρω στις αιτιολογικές σκέψεις 26 και 32). Η [προσφεύγουσα] θα έφερε την τελική ευθύνη για την εξασφάλιση της επαρκούς αποκατάστασης του σωρού αποβλήτων της Vilafruns.

(139) Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο είναι επιλεκτικό, δεδομένου ότι προορίστηκε αποκλειστικά για τη δημόσια χρηματοδότηση της επένδυσης για την κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns, [που] αποτελεί ιδιοκτησία της [προσφεύγουσας]. [...]

[...]

(148) Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι το Μέτρο 4 συνιστά κρατική ενίσχυση ύψο[υ]ς 7 887 571 EUR και, ως εκ τούτου, πρόκειται να προβεί σε αξιολόγηση της νομιμότητάς του και της συμβατότητάς του με την εσωτερική αγορά.»

- 33 Όσον αφορά την ανάλυση της συμβατότητας της ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή διευκρίνισε, στην αιτιολογική σκέψη 152 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι το μέτρο 1 συνιστούσε λειτουργική ενίσχυση της προσφεύγουσας, καθόσον είχε ως συνέπεια ότι το κόστος των προμηθειών εγγύησης κατά την περίοδο μεταξύ 2006 και 2016 ήταν χαμηλότερο από το απαιτούμενο, πράγμα το οποίο δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν παρέσχε κανένα στοιχείο που να τεκμηριώνει τη συμβατότητα των ενισχύσεων αυτών, οι οποίες χορηγήθηκαν χωρίς να επιδιώκεται κανένας προφανής σκοπός κοινού συμφέροντος.
- 34 Όσον αφορά το μέτρο 4 η Επιτροπή παρατήρησε, αντιθέτως, στις αιτιολογικές σκέψεις 156 έως 164 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι η κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns συνιστούσε ενίσχυση συμβατή με την εσωτερική αγορά, βάσει του σημείου 3.1.1 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2008, το οποίο αφορά τις ενισχύσεις προς τις επιχειρήσεις που υπερβαίνουν το επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος που επιβάλλουν τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή βελτιώνουν το επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος ελλείψει προτύπων της Ένωσης.
- 35 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή θεώρησε ότι η κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns επέτρεψε στην προσφεύγουσα να βελτιώσει το επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας που οφειλόταν στις δραστηριότητές της, ελλείψει ενωσιακού προτύπου. Περαιτέρω, η Επιτροπή, πρώτον, υπολόγισε το σύνολο των επιλέξιμων δαπανών, το οποίο ανερχόταν σε 7 804 922,60 ευρώ, δεύτερον, καθόρισε τη μέγιστη ένταση ενίσχυσης που γινόταν δεκτή για την προσφεύγουσα, ως μεγάλη επιχείρηση, στο 50 % των επιλέξιμων δαπανών, και, τρίτον, έκρινε ότι το υπόλοιπο του συνολικού ύψους της ασύμβατης ενίσχυσης ανερχόταν σε 3 985 109,70 ευρώ.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 36 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 24 Απριλίου 2018, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.
- 37 Η Επιτροπή κατέθεσε το υπόμνημα αντικρούσεως στις 23 Ιουλίου 2018.

- 38 Η προσφεύγουσα κατέθεσε το υπόμνημα απαντήσεως στις 27 Σεπτεμβρίου 2018. Η Επιτροπή κατέθεσε το υπόμνημα ανταπαντήσεως στις 12 Νοεμβρίου 2018.
- 39 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
  - επικουρικώς, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, καθ' ο μέρος η απόφαση αυτή διαπιστώνει ότι το μέτρο 1 συνιστά κρατική ενίσχυση και διατάσσει την ανάκτησή της·
  - επικουρικώς, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, καθ' ο μέρος η απόφαση αυτή καθορίζει το ύψος της παράνομης αλλά συμβατής με την εσωτερική αγορά ενίσχυσης και το ύψος της παράνομης ενίσχυσης που πρέπει να ανακτηθεί στο πλαίσιο του μέτρου 4·
  - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 40 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·
  - να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

- 41 Προς στήριξη της προσφυγής η προσφεύγουσα προβάλλει πέντε λόγους ακυρώσεως. Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως υποστηρίζει ότι παραβιάστηκε το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον η Επιτροπή εσφαλμένως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μέτρο 1 συνεπαγόταν μεταβίβαση κρατικών πόρων. Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως προβάλλει ότι παραβιάστηκε το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον η Επιτροπή εσφαλμένως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μέτρο 1 παρείχε πλεονέκτημα ή, επικουρικώς, καθόσον η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι τα αρχικά ποσά των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων ήταν υπερβολικά χαμηλά. Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως προβάλλεται παραβίαση των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου. Με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι παραβιάστηκε το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον η Επιτροπή έκρινε ότι το μέτρο 4 παρείχε επιλεκτικό πλεονέκτημα. Με τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος προβάλλεται επικουρικώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι παραβιάστηκε το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 ΣΛΕΕ (ΕΕ 2015, L 248, σ. 9), καθόσον η Επιτροπή δεν προσδιόρισε ορθώς το ύψος της ενίσχυσης που ενδεχομένως προέκυπτε από το μέτρο 4.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον η Επιτροπή εσφαλμένως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μέτρο 1 συνεπαγόταν μεταβίβαση κρατικών πόρων

- 42 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το μέτρο 1 δεν πληροί το κριτήριο περί μεταφοράς κρατικών πόρων, δεδομένου ότι το μέτρο αυτό δεν προκάλεσε μείωση του κρατικού προϋπολογισμού.
- 43 Κατά πρώτον, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις τις οποίες ήταν υποχρεωμένη να συστήσει η προσφεύγουσα για την αποκατάσταση των χώρων εξόρυξης δεν παρασχέθηκαν από το κράτος αλλά από ιδιωτικές τράπεζες, στις οποίες η προσφεύγουσα όφειλε να καταβάλει ασφάλιστρα για την περίπτωση καταπτώσεως των εγγυήσεων αυτών. Ως εκ τούτου, το κράτος δεν απώλεσε έσοδα λόγω

του ότι οι εγγυήσεις ορίστηκαν σε επίπεδο χαμηλότερο από το απαιτούμενο και δεν υπήρχε, εν προκειμένω, αρκούντως άμεσος σύνδεσμος μεταξύ του χορηγηθέντος πλεονεκτήματος και της μείωσης του κρατικού προϋπολογισμού.

- 44 Κατά δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν υπήρχε επαρκώς συγκεκριμένος οικονομικός κίνδυνος για τον κρατικό προϋπολογισμό. Κάτι τέτοιο θα συνέβαινε μόνο στην περίπτωση που προέκυπτε ότι το κόστος της αποκατάστασης ήταν αδύνατο να ανακτηθεί από την προσφεύγουσα. Συνεπώς, μια τέτοια δυνητική υποχρέωση του κράτους να φέρει τμήμα του κόστους αποκατάστασης και η δυνητική επιβάρυνση που θα προέκυπτε εξ αυτού για τον κρατικό προϋπολογισμό αποτελούν ιδιαιτέρως απομακρυσμένο και υποθετικό ενδεχόμενο. Κατά την προσφεύγουσα, δεν μπορούν να εφαρμοσθούν εν προκειμένω οι αρχές που ισχύουν στον τομέα των κρατικών εγγυήσεων. Αφενός, τα σχετικά επιχειρήματα της Επιτροπής είναι अपαράδεκτα, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν τα παράθεσε στην προσβαλλόμενη απόφαση και, αφετέρου, θα ήταν εσφαλμένη η αναλογική εφαρμογή των αρχών αυτών. Πρώτον, στην περίπτωση των κρατικών εγγυήσεων υφίσταται μεταβίβαση πόρων διότι το κράτος παραιτείται από μέρος των εσόδων του, δεδομένου ότι δέχεται χαμηλότερα ασφάλιστρα σε σχέση με αυτά που θα ζητούσε ένας ιδιώτης εγγυητής. Αντιθέτως, εν προκειμένω η προσφεύγουσα κατέβαλε ασφάλιστρα τα οποία ήταν σύμφωνα με τα επίπεδα της αγοράς. Δεύτερον, στην περίπτωση κρατικής εγγύησης, το πλεονέκτημα για τον δικαιούχο είναι σαφές, δεδομένου ότι καταβάλλει χαμηλότερα ασφάλιστρα για την κρατική εγγύηση σε σχέση με αυτά που θα κατέβαλλε για παρόμοια εγγύηση που παρέχεται από τράπεζα και ότι η φερεγγυότητά του είναι ενισχυμένη, με συνέπεια να καταβάλλει χαμηλότερους τόκους. Εν προκειμένω, δεν πληρούται καμία από τις δύο αυτές προϋποθέσεις. Τρίτον, στις κρατικές εγγυήσεις το κράτος αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει σε τρίτον το ποσό της εγγύησης, όταν ο δικαιούχος της εγγύησης αθετήσει την υποχρέωση αποπληρωμής του εγγυημένου δανείου, ενώ, εν προκειμένω, το κράτος δεν ανέλαβε την υποχρέωση να καταβάλει κανένα ποσό σε περίπτωση που η εγγύηση αποδειχθεί ανεπαρκής. Συνεπώς, η νομολογία σχετικά με τις κρατικές εγγυήσεις δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω.
- 45 Κατά την εφαρμοστέα νομολογία, ένας τέτοιος υποθετικός κίνδυνος επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού θα μπορούσε να είναι αποδεδειγμένος μόνον εφόσον το κράτος είναι ένας από τους κύριους πιστωτές της προβληματικής επιχείρησης και η επιχείρηση είναι αφερέγγυα. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα μπορούσε να εγγυηθεί την τήρηση των υποχρεώσεών της, δεδομένου ότι ανήκει σε πολυεθνικό όμιλο επιχειρήσεων (και όχι μόνο στον ισπανικό όμιλο), με σημαντικά στοιχεία ενεργητικού, τα οποία δεν θα έχαναν την αξία τους μετά το κλείσιμο των ορυχείων ποτάσας, και είχε ήδη αποδείξει κατά το παρελθόν ότι είχε την απαιτούμενη οικονομική δυνατότητα για να καλύψει όλα τα αναγκαία μέτρα αποκατάστασης, ανεξαρτήτως του επιπέδου των εγγυήσεων που έχει οριστεί. Δεδομένου ότι η περιβαλλοντική ευθύνη μιας επιχείρησης εκτείνεται και στις μητρικές εταιρίες του ομίλου, ο κίνδυνος να υποστεί το κράτος τις συνέπειες από ενδεχόμενη αφερεγγυότητα της προσφεύγουσας δεν είναι αρκούντως συγκεκριμένος. Κατά τη νομολογία (απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1998, Ecotrade, C-200/97, EU:C:1998:579), πρέπει να συντρέχουν ιδιαίτερες περιστάσεις λόγω των οποίων η μείωση των κρατικών πόρων δεν είναι απλώς πιθανή, δεδομένου ότι η ύπαρξη ενός κινδύνου εντελώς ασήμαντου ή υποθετικού δεν αρκεί για να συναχθεί ότι υφίσταται μεταβίβαση κρατικών πόρων.
- 46 Κατά τρίτον, η προσφεύγουσα εξηγεί ότι, δεδομένου ότι σύμφωνα με την εθνική και την ενωσιακή νομοθεσία οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις μπορούν να καταπέσουν μόνο μετά την παύση των εξορυκτικών δραστηριοτήτων και ότι κατά τη διάρκεια της εκμετάλλευσης του ορυχείου το ύψος της εγγύησης πρέπει να προσαρμόζεται κατά διαστήματα σε συνάρτηση με τις αναγκαίες εργασίες αποκατάστασης, το ύψος των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων δεν είναι σταθερό, αλλά εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου. Συνεπώς, κίνδυνος για τον κρατικό προϋπολογισμό θα ανέκυπτε μόνο μετά το πέρας της εκμετάλλευσης του ορυχείου. Εν προκειμένω, δεδομένου ότι το ύψος των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων προσαρμόσθηκε σε ικανοποιητικό επίπεδο, το 2015 για τον χώρο της Σύρια και το 2016 για τον χώρο του Sallent/Balsareny, πριν από την παύση της εξορυκτικής δραστηριότητας, τούτο σημαίνει ότι πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης το ισπανικό κράτος δεν εκτέθηκε σε κανέναν οικονομικό κίνδυνο. Η προσφεύγουσα διευκρινίζει, μεταξύ

άλλων, απαντώντας στην Επιτροπή, αφενός, ότι διαθέτει άλλα σημαντικά περιουσιακά στοιχεία στην Ισπανία, πέραν των ορυχείων ποτάσας, τα οποία το κράτος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει προκειμένου να εκπληρωθεί η υποχρέωση πληρωμής των υποχρεωτικών μέτρων αποκατάστασης και, αφετέρου, ότι η ισπανική νομοθεσία επιτρέπει να υποχρεωθούν οι διοικητές και διαχειριστές της επιχείρησης να εφαρμόσουν μέτρα για την τήρηση των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων.

- 47 Κατά τέταρτον, η προσφεύγουσα επικαλείται προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής [ανακοίνωση της Επιτροπής, SNIACE· κρατική ενίσχυση C 68/97 (NN 118/97) Ισπανία, ΕΕ 1998, C 49, σ. 2, στο εξής: απόφαση SNIACE], επί υποθέσεως παρόμοιας με την υπό κρίση. Στην υπόθεση εκείνη, η παράλειψη διασφάλισης της τήρησης των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων δεν θεωρήθηκε ότι συνεπαγόταν μεταβίβαση κρατικών πόρων και, συνεπώς, ότι ήταν κρατική ενίσχυση.
- 48 Η Επιτροπή αντικρούει τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.
- 49 Κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ «[ε]νισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ των κρατών μελών συναλλαγές».
- 50 Υπενθυμίζεται επίσης ότι, για να μπορούν τα πλεονεκτήματα να χαρακτηρισθούν ως «ενισχύσεις» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πρέπει αφενός να χορηγούνται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και αφετέρου να μπορούν να καταλογισθούν στο κράτος (βλ. απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ., C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Πρόκειται για δύο αυτοτελείς προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά (βλ. απόφαση της 30ής Ιουνίου 2015, Κάτω Χώρες κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-186/13, T-190/13 και T-193/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:447, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 51 Όσον αφορά την προϋπόθεση περί χρησιμοποίησης κρατικών πόρων, όπως προκύπτει από τη νομολογία, δεν είναι απαραίτητο να αποδεικνύεται σε κάθε περίπτωση ότι υπήρξε μεταβίβαση κρατικών πόρων προκειμένου το πλεονέκτημα που χορηγείται σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις να μπορεί να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Πράγματι, ενισχύσεις θεωρούνται και οι παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, περιορίζουν τις επιβαρύνσεις που κανονικώς βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχείρησης και οι οποίες, ως εκ τούτου, χωρίς να αποτελούν επιδοτήσεις υπό στενή έννοια, είναι της ίδιας φύσεως και έχουν τα ίδια αποτελέσματα (βλ. απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ., C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψεις 100 και 101 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 52 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ορίζει τις κρατικές παρεμβάσεις με γνώμονα τα αποτελέσματά τους (βλ. απόφαση της 5ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, σκέψη 77 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία· απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ., C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 102).
- 53 Συνεπώς, κρατική παρέμβαση ικανή να περιαγάγει τις επιχειρήσεις στις οποίες εφαρμόζεται σε πλεονεκτικότερη θέση σε σχέση προς άλλες επιχειρήσεις και συγχρόνως δημιουργεί αρκούντως συγκεκριμένο κίνδυνο πρόσθετης επιβαρύνσεως του Δημοσίου στο μέλλον ενδέχεται να επιβαρύνει τους κρατικούς πόρους (βλ. απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ., C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 106 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 54 Περαιτέρω, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η παροχή πλεονεκτημάτων υπό μορφή εγγυήσεως του Δημοσίου ενδέχεται να συνεπάγεται πρόσθετη επιβάρυνση για το Δημόσιο (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ., C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 107· πρβλ., επίσης, αποφάσεις της 1ης Δεκεμβρίου 1998, Ecotrade, C-200/97, EU:C:1998:579, σκέψη 43, και της 8ης Δεκεμβρίου 2011, Residex Capital IV, C-275/10, EU:C:2011:814, σκέψεις 39 έως 42).
- 55 Από τη νομολογία προκύπτει επίσης ότι εφόσον, από οικονομικής απόψεως, η τροποποίηση των συνθηκών της αγοράς, από την οποία απορρέει έμμεσο πλεονέκτημα για ορισμένες επιχειρήσεις, αποτελεί συνέπεια της απώλειας πόρων εκ μέρους του Δημοσίου, ακόμη και η λήψη αυτόνομης αποφάσεως εκ μέρους των επενδυτών δεν συνεπάγεται την κατάργηση της υφιστάμενης σχέσης μεταξύ της εν λόγω απώλειας πόρων και του πλεονεκτήματος των επιχειρήσεων αυτών (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ., C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 108).
- 56 Κατά συνέπεια, για να διαπιστώσει την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, η Επιτροπή πρέπει να αποδείξει ότι υφίσταται αρκούντως άμεση σχέση μεταξύ, αφενός, του πλεονεκτήματος που χορηγήθηκε στον δικαιούχο και, αφετέρου, της μείωσης του κρατικού προϋπολογισμού ή, έστω, ενός αρκούντως συγκεκριμένου κινδύνου επιβάρυνσής του (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ., C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175, σκέψη 109).
- 57 Εν προκειμένω, όσον αφορά, αφενός, τον καταλογισμό του μέτρου 1 στο κράτος, από την αιτιολογική σκέψη 60 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει, χωρίς να αμφισβητείται από τους διαδίκους, ότι το ύψος των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων της προσφεύγουσας καθορίστηκε από την Αυτόνομη Κυβέρνηση της Καταλωνίας με δύο ατομικές διοικητικές πράξεις και συγκεκριμένα με τις άδειες που χορηγήθηκαν στις 9 Νοεμβρίου 2006 και στις 28 Απριλίου 2008 για την εκμετάλλευση των χώρων εξόρυξης της Súrria και του Sallent/Balsareny, αντιστοίχως.
- 58 Όσον αφορά, αφετέρου, το κριτήριο περί κρατικών πόρων, στην αιτιολογική σκέψη 88 της προσβαλλόμενης απόφασης η Επιτροπή σημείωσε, για το μέτρο 1, ότι οι επίμαχες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις εξετάστηκαν, υπό το πρίσμα των κανόνων για τις κρατικές εγγυήσεις, όχι όσον αφορά το ποσό των προμηθειών που δεν εισπράττονταν, με γνώμονα τον κίνδυνο ή την έκθεση του εγγυητή (δηλαδή μιας ιδιωτικής τράπεζας και όχι του κράτους), αλλά όσον αφορά τον κίνδυνο που υφίσταται για το κράτος σε περίπτωση που το ποσό της εγγύησης είναι χαμηλότερο από το πραγματικό κόστος της περιβαλλοντικής ζημίας και σε περίπτωση που η εταιρία υπέρ της οποίας έχει συσταθεί η εγγύηση δεν καταβάλει ή δεν μπορεί να καταβάλει το σύνολο του κόστους αποκατάστασης. Στην αιτιολογική σκέψη 90 της προσβαλλόμενης απόφασης η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι υφίσταται συγκεκριμένος κίνδυνος δυνητικής επίπτωσης επί των κρατικών πόρων λόγω του αυξημένου κινδύνου να υποχρεωθεί το κράτος να διαθέσει πόρους στο μέλλον. Επιπλέον, στην αιτιολογική σκέψη 91 της εν λόγω απόφασης, η Επιτροπή εκθέτει ότι για να στοιχειοθετείται κρατική ενίσχυση αρκεί να γεννάται συγκεκριμένος κίνδυνος επιβολής μελλοντικής πρόσθετης επιβάρυνσης στο κράτος και ότι για να πληρούται το κριτήριο αυτό δεν χρειάζεται η στενή σχέση και ο αντίκτυπος ενός μέτρου κρατικής ενίσχυσης στους κρατικούς πόρους να είναι άμεσα.
- 59 Στις αιτιολογικές σκέψεις 92 έως 99 της προσβαλλόμενης απόφασης η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ο αυξημένος κίνδυνος να επηρεαστούν στο μέλλον οι κρατικοί πόροι απορρέει από το ότι το ύψος των εγγυήσεων είναι σαφώς χαμηλότερο από το προβλεπόμενο κόστος της αποκατάστασης, δεδομένου ότι, σε περίπτωση που η προσφεύγουσα δεν είναι διατεθειμένη ή δεν είναι σε θέση να πληρώσει για την αποκατάσταση αυτή, θα πρέπει να καλυφθεί μεγαλύτερο τμήμα του σχετικού κόστους από τους κρατικούς πόρους, διότι η ισχύουσα εθνική και η ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία προβλέπουν υποχρέωση του κράτους να παρέμβει, σε περίπτωση που η προσφεύγουσα δεν είναι διατεθειμένη ή δεν είναι σε θέση να λάβει τα αναγκαία μέτρα αποκατάστασης. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το ύψος των εγγυήσεων το οποίο ήταν πολύ χαμηλότερο από το απαιτούμενο, κατά

τα οριζόμενα στη νομοθεσία, εκθέτει το κράτος σε κίνδυνο πρόσθετης επιβάρυνσης των πόρων του. Συνεπώς, ο αυξημένος κίνδυνος είναι επαρκώς συγκεκριμένος ώστε να έχει τουλάχιστον δυνητικό αντίκτυπο στους κρατικούς πόρους. Η Επιτροπή υπογραμμίζει, επίσης, ότι τα περιουσιακά στοιχεία της προσφεύγουσας που θα μπορούσε να κατάσχει το Δημόσιο σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης θα μπορούσαν να αποδειχθούν ανεπαρκή.

- 60 Κατά πρώτον, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι το ύψος των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που καθορίστηκε με τις διοικητικές πράξεις της Αυτόνομης Κυβέρνησης της Καταλωνίας ήταν ιδιαίτερος χαμηλό. Βεβαίως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί, στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, τη μέθοδο ανάλυσης και τα αποδεικτικά στοιχεία επί των οποίων στηρίχθηκε η Επιτροπή προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το ύψος των εγγυήσεων αυτών ήταν πράγματι ιδιαίτερος χαμηλό και ότι της παρείχε οικονομικό πλεονέκτημα. Δεν υποστηρίζει, πάντως, ότι το επίπεδο των εγγυήσεων που ορίστηκαν αρχικά από τις διοικητικές πράξεις της Αυτόνομης Κυβέρνησης της Καταλωνίας ήταν ορθό ή επαρκές.
- 61 Κατά δεύτερον, διαπιστώνεται ότι, όπως επισημάνθηκε σαφώς στις αιτιολογικές σκέψεις 93 έως 98 της προσβαλλόμενης απόφασης, το ισπανικό κράτος είχε επικουρική υποχρέωση παρέμβασης σε περίπτωση που οι επιχειρήσεις που ασκούσαν εξορμητική δραστηριότητα δεν τηρούσαν τις υποχρεώσεις που υπείχαν σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, αφενός, δυνάμει του εθνικού δικαίου και ιδίως των διατάξεων του Ley 27/2006 por la que se regulan los derechos de acceso a la información, de participación pública y de acceso a la justicia en materia de medio ambiente (incorpora las Directivas 2003/4/CE y 2003/35/CE) [νόμου 27/2006 ο οποίος ρυθμίζει τα δικαιώματα πρόσβασης στις πληροφορίες, της συμμετοχής του κοινού και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά ζητήματα. (μεταφορά των οδηγιών 2003/4/EK και 2003/35/EK στο εσωτερικό δίκαιο)], της 18ης Ιουλίου 2006 (BOE υπ' αριθ. 171, της 19ης Ιουλίου 2006, σ. 27109), οι αρχές μπορούν να υποχρεωθούν να συμμορφωθούν προς τις υποχρεώσεις που υπέχουν από την περιβαλλοντική νομοθεσία. Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 102 του Ley 39/2015 del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas (νόμου 39/2015 περί κοινής διοικητικής διαδικασίας των δημοσίων υπηρεσιών), της 1ης Οκτωβρίου 2015 (BOE υπ' αριθ. 236, της 2ας Οκτωβρίου 2015, σ. 89343), το κράτος μπορεί να λάβει μέτρα αντί του προσώπου το οποίο υποχρεούται βάσει της νομοθεσίας να λάβει τα μέτρα αυτά. Αφετέρου, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης και ιδίως του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας (ΕΕ 2004, L 143, σ. 156), εάν ο φορέας εκμετάλλευσης που είναι υπεύθυνος για τη λήψη μέτρων αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημίας δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, η αρμόδια αρχή δύναται να λαμβάνει η ίδια αυτά τα μέτρα αποκατάστασης, ως μέσον έσχατης ανάγκης. Εξάλλου, αν το κράτος δεν παρέμβει στη θέση των επιχειρήσεων σε περίπτωση που αυτές δεν τηρήσουν τις περιβαλλοντικές τους υποχρεώσεις, ενδεχομένως αθετεί τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2006/21 και διατρέχει τον κίνδυνο να κινηθεί εις βάρος του διαδικασία λόγω παραβάσεως και να του επιβληθεί χρηματική ποινή μέχρις ότου συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις αυτές.
- 62 Κατά τρίτον, σκοπός της προβλεπόμενης στο άρθρο 14 της οδηγίας 2006/21 νομικής υποχρέωσης να απαιτείται από τις επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται χώρους εξόρυξης η σύσταση εγγύησης για την αποκατάσταση των χώρων και για την κάλυψη του κόστους ενδεχόμενης περιβαλλοντικής ζημίας που μπορεί να προκληθεί από την εκμετάλλευση ορυχείων, της οποίας το ύψος πρέπει να υπολογίζεται βάσει των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 της ίδιας διάταξης, είναι να εξασφαλίζεται ότι οι εταιρίες εξόρυξης διαθέτουν επαρκείς πόρους για την κάλυψη των μελλοντικών δαπανών αποκατάστασης των χώρων εξόρυξης, όποια και αν είναι η οικονομική τους κατάσταση στο μέλλον, και να αποφεύγεται, μεταξύ άλλων, το ενδεχόμενο να πρέπει το κράτος να παρέμβει προκειμένου να αναλάβει τις δαπάνες αυτές στη θέση τους.

- 63 Λόγω της υποχρέωσης του κράτους να προβεί σε επικουρική εκτέλεση, στη θέση της επιχείρησης που υποχρεούται βάσει της νομοθεσίας να πραγματοποιήσει τα έργα αποκατάστασης που κατέστησαν αναγκαία λόγω της εκμετάλλευσης του ορυχείου, το επίπεδο των εγγυήσεων που συνιστώνται για την εν λόγω επιχείρηση μπορεί να έχει επίπτωση στους κρατικούς πόρους, στο μέτρο που ο οικονομικός κίνδυνος της επικουρικής παρέμβασης του κράτους, όταν το ύψος των εγγυήσεων καθορίζεται σε υπερβολικά χαμηλό επίπεδο, είναι ποσοτικώς αυξημένος, σε περίπτωση, ιδίως, αφερεγγυότητας της επιχείρησης.
- 64 Κατά τέταρτον, από τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 53 ανωτέρω προκύπτει ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι οι κρατικοί πόροι έχουν επιβαρυνθεί και στην περίπτωση που αποδεικνύεται «αρκούντως συγκεκριμένος κίνδυνος» να γεννηθεί στο μέλλον πρόσθετη επιβάρυνση για το Δημόσιο.
- 65 Επί του ζητήματος αυτού, πρώτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο κίνδυνος επιβάρυνσης των κρατικών πόρων δεν είναι εν προκειμένω αρκούντως συγκεκριμένος, λόγω της οικονομικής δυνατότητας την οποία διαθέτει για να καλύψει τις ενδεχόμενες περιβαλλοντικές ζημίες που απορρέουν από την εκμετάλλευση του ορυχείου. Κατόπιν σχετικής ερώτησης εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου στο πλαίσιο μέτρου οργάνωσης της διαδικασίας, η προσφεύγουσα προσκόμισε κατάλογο περιουσιακών στοιχείων (ακινήτων) τα οποία διέθετε κατά τα έτη 2012 έως 2016, και στο επίπεδο του ομίλου εταιριών στον οποίο ανήκει, καθώς και το τμήμα των ετήσιων λογαριασμών που αφορούσε τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Επιτροπή επέστησε την προσοχή στο γεγονός ότι στα προσκομισθέντα από την προσφεύγουσα έγγραφα δεν αναγράφονταν στα στοιχεία του παθητικού και τα χρέη της εταιρίας και παρουσιάζονταν τα στοιχεία του ενεργητικού που ανήκαν στην ίδια και στον όμιλο μόνο κατά το διάστημα από το 2012 έως το 2015-2017 και ότι η προσφεύγουσα δεν είχε προσκομίσει στοιχεία για το υπόλοιπο τμήμα της κρίσιμης περιόδου από το 2006 έως το 2012.
- 66 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα στοιχεία που προσκόμισε η προσφεύγουσα προκειμένου να προσδιοριστεί η οικονομική της δυνατότητα να φέρει το κόστος τυχόν περιβαλλοντικής ζημίας συνδεδεμένης με την εκμετάλλευση των χώρων εξόρυξης που της ανήκουν είναι μερικά και δεν δίνουν τη δυνατότητα να συναχθεί με βεβαιότητα το συμπέρασμα ότι κατά τον χρόνο της πιθανής επέλευσης των περιβαλλοντικών κινδύνων θα είχε την απαιτούμενη οικονομική ικανότητα να τους καλύψει.
- 67 Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν υποθεθεί ότι η προσφεύγουσα διαθέτει επαρκή οικονομική ικανότητα ώστε να μπορεί να μειωθεί ο κίνδυνος να χρειαστεί η παρέμβαση του κράτους, πρέπει να θεωρηθεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η οικονομική κατάσταση μιας εταιρίας μπορεί να μεταβληθεί ανά πάσα στιγμή λόγω διαφόρων οικονομικών τυχαίων γεγονότων, και στο μέτρο που, γενικώς, η υποχρέωση σύστασης χρηματοοικονομικής εγγύησης σκοπεί ακριβώς στο να υπάρχουν διαθέσιμα κεφάλαια ανά πάσα στιγμή και ανεξαρτήτως της οικονομικής δυνατότητας του οργανισμού που οφείλει να προβεί στη σύσταση της εν λόγω εγγύησης, η χρηματοοικονομική ικανότητα του οργανισμού αυτού δεν ασκεί επιρροή επί του καθορισμού του κατάλληλου ύψους των χρηματοπιστωτικών εγγυήσεων και, εν τέλει, επί της εκτίμησης της ύπαρξης αρκούντως συγκεκριμένου κινδύνου επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού.
- 68 Επιπλέον, αφενός, το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/21 διευκρινίζει ότι η εγγύηση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 υπολογίζεται με βάση τις πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εγκαταστάσεων αποβλήτων, λαμβανομένων ιδίως υπόψη της κατηγορίας των εγκαταστάσεων αποβλήτων, των χαρακτηριστικών των αποβλήτων και της μελλοντικής χρήσης του αποκατασταθέντος εδάφους, καθώς και με βάση την υπόθεση ότι ανεξάρτητοι τρίτοι που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα θα αναλάβουν την εκτίμηση και εκτέλεση όλων των απαιτούμενων εργασιών αποκατάστασης. Συνεπώς, η οικονομική ικανότητα της εταιρίας που διαχειρίζεται την εγκατάσταση δεν αποτελεί κριτήριο για τον καθορισμό του ύψους των εγγυήσεων.

- 69 Αφετέρου, όπως προκύπτει από τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 55 ανωτέρω, αυτό που έχει σημασία είναι οι τροποποιήσεις των συνήθων όρων της αγοράς που είναι ικανές να επηρεάσουν τον κρατικό προϋπολογισμό, ανεξαρτήτως της πιθανής συμπεριφοράς των ιδιωτών επιχειρηματιών και, εν προκειμένω, της δυνατότητας της προσφεύγουσας να καλύψει η ίδια συγκεκριμένα το κόστος της τυχόν περιβαλλοντικής ζημίας που συνδέεται με τα ορυχεία της.
- 70 Δεύτερον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί το παραδεκτό και το βάσιμο των επιχειρημάτων της Επιτροπής σχετικά με την κατ' αναλογία εφαρμογή, στην υπό κρίση υπόθεση, της νομολογίας για τις κρατικές εγγυήσεις. Όσον αφορά το παραδεκτό των εν λόγω επιχειρημάτων, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή επικαλέστηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 1ης Δεκεμβρίου 1998, *Ecotrade* (C-200/97, EU:C:1998:579) και της 19ης Μαρτίου 2013, *Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής κ.λπ. και Επιτροπή κατά Γαλλίας κ.λπ.* (C-399/10 P και C-401/10 P, EU:C:2013:175), προκειμένου να υποστηρίξει την άποψη ότι η απουσία άμεσης και βέβαιης χρήσης κρατικών πόρων δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να υφίσταται πρόσθετη επιβάρυνση για τον κρατικό προϋπολογισμό. Η άποψη αυτή της Επιτροπής περιλαμβάνεται χωρίς αμφισημία στην αιτιολογική σκέψη 91 της προσβαλλόμενης απόφασης. Κατά συνέπεια, σε αντίθεση προς τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας, η Επιτροπή δεν προέβαλε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου αιτιολογία προς αντικατάσταση ή προς συμπλήρωση εκείνης που περιλαμβάνεται στην προσβαλλόμενη απόφαση. Επομένως, τα επιχειρήματα της Επιτροπής είναι παραδεκτά. Όσον αφορά το βάσιμο των επιχειρημάτων αυτών, υπογραμμίζεται ότι, μολονότι, στην περίπτωση των κρατικών εγγυήσεων ο κρατικός προϋπολογισμός επιβαρύνεται, ιδίως, λόγω της μείωσης των ασφαλιστρών που εισπράττονται από το κράτος και, επομένως, λόγω της άμεσης μείωσης των εσόδων του, σε περίπτωση όπως η υπό κρίση, αφενός, υπάρχει επίσης πλεονέκτημα υπέρ της προσφεύγουσας λόγω της μείωσης των ασφαλιστρών που οφείλει να καταβάλει καθόσον συνέστησε εγγυήσεις χαμηλότερου ποσού σε σχέση με εκείνες που θα όφειλε να συστήσει, με αποτέλεσμα την αλλοίωση των συνήθων συνθηκών της αγοράς. Το ότι η απώλεια εσόδων αφορά τον προϋπολογισμό του ιδιωτικού τραπεζικού ιδρύματος δεν αναιρεί την ύπαρξη πλεονεκτήματος για την προσφεύγουσα, το οποίο απορρέει από τον καθορισμό των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που οφείλει να συστήσει σε επίπεδο χαμηλότερο από εκείνο που ήταν αναγκαίο.
- 71 Αφετέρου, από όσα εκτέθηκαν στις σκέψεις 61 έως 63 ανωτέρω προκύπτει ότι κίνδυνος πρόσθετης επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού υφίσταται και σε κατάσταση όπως αυτή της υπό κρίση υπόθεσης, στην οποία οι εφαρμοστέες διατάξεις επιβάλλουν τον καθορισμό εγγυήσεων που να καθιστούν δυνατή την κάλυψη των περιβαλλοντικών κινδύνων, συνιστώμενων βεβαίως σε ιδιωτικό τραπεζικό ίδρυμα, και στην οποία υφίσταται επικουρική υποχρέωση παρέμβασης του κράτους για την κάλυψη των εν λόγω κινδύνων, δεδομένου ότι το ιδιαιτέρως χαμηλό επίπεδο της εγγύησης που συνιστά εταιρία εξορύξεων αυξάνει τον κίνδυνο να χρειαστεί η κρατική παρέμβαση. Ο αυξημένος αυτός κίνδυνος βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό και η αύξηση του εν λόγω κινδύνου αποτελεί την άμεση συνέπεια του καθορισμού του ύψους των οφειλομένων εγγυήσεων σε ιδιαιτέρως χαμηλό επίπεδο.
- 72 Συγκεκριμένα, ο καθορισμός υπερβολικά χαμηλού ύψους για τις εγγυήσεις που προορίζονται να καλύψουν τους περιβαλλοντικούς κινδύνους που βαρύνουν, κυρίως, την προσφεύγουσα και, επικουρικός, το κράτος, αυξάνει τον κίνδυνο πρόσθετης επιβάρυνσης για τους δύο αυτούς υπόχρεους περιβαλλοντικής προστασίας. Αυτή η αύξηση του κινδύνου αποτελεί συγκεκριμένη πρόσθετη επιβάρυνση που πλήττει τους προϋπολογισμούς των δύο υπόχρεων, της προσφεύγουσας και, επικουρικός, του κράτους.
- 73 Τρίτον, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η αβεβαιότητα ή ο βαθμός πιθανότητας της επέλευσης του κινδύνου για το κράτος δεν αποτελεί στοιχείο που θα μπορούσε να προσδώσει αμιγώς υποθετικό χαρακτήρα στη σχέση μεταξύ του πλεονεκτήματος που παρασχέθηκε στην προσφεύγουσα και της πρόσθετης επιβάρυνσης που πλήττει τον κρατικό προϋπολογισμό, αλλά αποτελεί απλώς ένα εγγενές χαρακτηριστικό της έννοιας του «κινδύνου».

- 74 Τέταρτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι ο προϋπολογισμός του κράτους δεν εκτέθηκε σε κανέναν οικονομικό κίνδυνο πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, δεδομένου ότι οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις μπορούν να καταπέσουν μόνο μετά την παύση των εξορυκτικών δραστηριοτήτων και ότι, κατά τη διάρκεια της εκμετάλλευσης, το 2015 και το 2016, οι εγγυήσεις αυτές τροποποιήθηκαν και ορίστηκαν σε ικανοποιητικό επίπεδο.
- 75 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, το γεγονός ότι ο κίνδυνος δεν υλοποιήθηκε δεν εξαλείφει τον πρόσθετο κίνδυνο που προκλήθηκε από το μέτρο 1, ο οποίος εκτιμάται κατά τον χρόνο σύστασης της εγγύησης και ο οποίος διήρκεσε για όσο διάστημα το επίπεδο της εγγύησης αυτής ήταν ιδιαιτέρως χαμηλό.
- 76 Κατά πέμπτον, στο μέτρο που η προσφεύγουσα επικαλείται την προαναφερθείσα στη σκέψη 47 ανωτέρω απόφαση SNIACE, υπενθυμίζεται ότι στην υπόθεση εκείνη, μεταξύ των εικαζομένων ενισχύσεων που είχαν αναλυθεί από την Επιτροπή, περιλαμβανόταν το πλεονέκτημα που φερόταν ότι απέρρεε για τη SNIACE από το γεγονός ότι οι ισπανικές αρχές δεν την υποχρέωσαν να συμμορφωθεί προς τη νομοθεσία περί προστασίας του περιβάλλοντος, ιδίως κατασκευάζοντας εργοστάσιο επεξεργασίας λυμάτων και αποκαθιστώντας την οικολογική ζημία που είχε προκαλέσει. Κατά τον καταγγέλλοντα, στην υπόθεση εκείνη είχαν χρησιμοποιηθεί κρατικοί πόροι λόγω της ανοχής από το κράτος της παραβίασεως της περιβαλλοντικής νομοθεσίας εκ μέρους της εν λόγω επιχείρησης, δεδομένου ότι το εν λόγω κράτος χρειάστηκε να αναλάβει το κόστος της ζημίας αυτής.
- 77 Κατά την Επιτροπή, οι δύο υποθέσεις διαφέρουν, στο μέτρο που στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση SNIACE το κράτος απλώς δεν απαίτησε από την επιχείρηση να τηρήσει τις περιβαλλοντικές της υποχρεώσεις, χωρίς να υπέχει το ίδιο την υποχρέωση να κατασκευάσει το εργοστάσιο στη θέση της επιχείρησης αυτής, ενώ στην υπό κρίση υπόθεση το κράτος ήταν υποχρεωμένο, κατ' εφαρμογήν της εθνικής και της ενωσιακής νομοθεσίας, να παρέμβει στη θέση της προσφεύγουσας αν αυτή δεν συμμορφωνόταν προς τις υποχρεώσεις της να αποκαταστήσει τους δικούς της χώρους εξόρυξης.
- 78 Ακόμη και αν υποθεθεί ότι, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση SNIACE είναι παρόμοια με την υπό κρίση υπόθεση, στο μέτρο που και εκείνη αφορούσε τον μελλοντικό και υποθετικό κίνδυνο να χρειαστεί να καλύψει το κράτος τις περιβαλλοντικές ζημιές που απορρέουν από την παράβαση των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων, αρκεί η διαπίστωση ότι, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή δεν δεσμεύεται από την προηγούμενη πρακτική της.
- 79 Πράγματι, η νομιμότητα απόφασης της Επιτροπής με την οποία διαπιστώνεται ότι ένα μέτρο συνιστά ενίσχυση πρέπει να εκτιμάται μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 107 ΣΛΕΕ και όχι υπό το πρίσμα τυχόν προβαλλόμενης προγενέστερης πρακτικής (πρβλ. σχετικά με την εκτίμηση της συμβατότητας ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά, απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Freistaat Sachsen και Land Sachsen-Anhalt κατά Επιτροπής, C-459/10 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:515, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 80 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτίμησης κρίνοντας, στην αιτιολογική σκέψη 90 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι υπήρχε δυνητική επίπτωση του μέτρου 1 στους κρατικούς πόρους λόγω του μεγαλύτερου κινδύνου να αναγκαστεί το κράτος να χρησιμοποιήσει τους πόρους του στο μέλλον και, στην αιτιολογική σκέψη 91 της ίδιας απόφασης, ότι η γέννηση συγκεκριμένου κινδύνου πρόσθετης επιβάρυνσης των κρατικών πόρων επαρκούσε για να εμπίπτει η περίπτωση αυτή στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, δυνάμει της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 56 ανωτέρω.
- 81 Επομένως, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον η Επιτροπή εσφαλμένως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μέτρο 1 παρείχε πλεονέκτημα ή, επικουρικώς, καθόσον δεν απέδειξε ότι τα αρχικά ποσά των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων ήταν υπερβολικά χαμηλά

- 82 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατά πρώτον, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε θετικά ότι το μέτρο 1 της είχε παράσχει επιλεκτικό πλεονέκτημα, καθόσον στηρίχθηκε απλώς στην απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας), η οποία επικυρώθηκε από το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο), και δεν προσδιόρισε αυτοτελώς το ποσό που θεωρούσε ορθό για τις συσταθείσες εγγυήσεις. Ωστόσο, η απόφαση εθνικού δικαστηρίου δεν μπορούσε να δεσμεύει την Επιτροπή ούτε θα μπορούσε η αναφορά σε μια τέτοια απόφαση να απαλλάξει την Επιτροπή από την υποχρέωσή της να αποδείξει την ύπαρξη πλεονεκτήματος.
- 83 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει επίσης ότι η Επιτροπή δεν τήρησε ούτε τις υποχρεώσεις ελέγχου σε σχέση με τον χώρο της Σύρια, για τον οποίο δεν είχε εκδοθεί καμία δικαστική απόφαση σε εθνικό επίπεδο και απλώς εφάρμοσε, για τον χώρο αυτό, τα συμπεράσματα των εθνικών δικαστηρίων για το ορυχείο του Sallent/Balsareny, που μνημονεύθηκαν στη σκέψη 82 ανωτέρω, ως προς το υπερβολικά χαμηλό επίπεδο των εγγυήσεων, και αρκέστηκε στη διαπίστωση, στην αιτιολογική σκέψη 64 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι το ποσό της εγγύησης για το ορυχείο αυτό έπρεπε επίσης να θεωρηθεί υπερβολικά χαμηλό, δεδομένου ότι το ποσό αυτό είχε επίσης αυξηθεί και ότι κανένας άλλος παράγοντας δεν εξηγούσε τη διαφορά μεταξύ του αρχικώς καθορισθέντος ποσού και του τροποποιημένου ποσού που ορίστηκε το 2015. Η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτίμησης, δεδομένου ότι η αναθεώρηση του ποσού αυτού οφειλόταν στην τακτική επικαιροποίηση των σχεδίων αποκατάστασης.
- 84 Κατά δεύτερον, η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη στην αιτιολογική σκέψη 75 της προσβαλλόμενης απόφασης, αφενός, στηριζόμενη, προκειμένου να τεκμηριώσει το συμπέρασμά της, σε μελέτες εμπειρογνομόνων, μεταξύ άλλων σε μελέτη του Αυγούστου του 2012, ανατεθείσα σε εμπειρογνώμονες του περιβαλλοντικού τομέα (στο εξής: μελέτη ERF), οι οποίοι δεν είχαν τηρήσει τις εφαρμοστέες σχετικές διατάξεις και είχαν στηριχθεί σε μη ρεαλιστικές παραδοχές, σε ανεπίσημες πληροφορίες και σε αμφίβολη μεθοδολογία, στερούμενη επιστημονικής και τεχνικής ακρίβειας, και, αφετέρου, αγνοώντας την έκθεση των εμπειρογνομόνων που υποβλήθηκε από την προσφεύγουσα (στο εξής: έκθεση εμπειρογνομόνων Amphos), η οποία αποδείκνυε ότι η μελέτη ERF δεν ήταν αξιόπιστη. Το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν διέθετε την έκθεση αυτή κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας ουδόλως ασκεί επιρροή, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα είχε ήδη αμφισβητήσει την αξιοπιστία της μελέτης ERF κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής και ότι η Επιτροπή είχε στη διάθεσή της στοιχεία που αποδείκνυαν ότι δεν μπορούσε να στηριχθεί στην εν λόγω μελέτη.
- 85 Κατά τρίτον, η Επιτροπή, στην αιτιολογική σκέψη 67 της προσβαλλόμενης απόφασης, κακώς στηρίχθηκε στις κοινοβουλευτικές συζητήσεις, παρότι η ίδια είχε θεωρήσει ότι έπρεπε να τις αντιμετωπίσει με σύνεση.
- 86 Κατά τέταρτον, η Επιτροπή δεν απέδειξε, στην αιτιολογική σκέψη 84 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι η ερμηνεία των νομοθετικών διατάξεων για τον καθορισμό των ποσών της εγγύησης για τα ορυχεία ήταν επιλεκτική ως προς την προσφεύγουσα.
- 87 Επικουρικώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, σε περίπτωση που το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι το μέτρο 1 παρέχει επιλεκτικό πλεονέκτημα, η Επιτροπή, στις αιτιολογικές σκέψεις 109 έως 122 της προσβαλλόμενης απόφασης, διαπίστωσε το ύψος της ενίσχυσης κατά παράβαση του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/1589, παραπέμποντας, αφενός, στη μελέτη ERF, ενώ από την έκθεση των εμπειρογνομόνων Amphos προέκυπτε ότι η μελέτη αυτή ήταν αναξιόπιστη, και, αφετέρου, στην απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της

Καταλωνίας), κρίνοντας ως “ορθό” το ποσό το οποίο ανέφερε η απόφαση αυτή και προβαίνοντας σε υποθετική εκτίμηση. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν κατέδειξε ποια μέθοδο έπρεπε να χρησιμοποιήσει το Βασίλειο της Ισπανίας για τον υπολογισμό του ποσού της προς ανάκτηση ενίσχυσης.

88 Η Επιτροπή αντικρούει τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

89 Υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/21 προβλέπει ότι «[π]ριν από την έναρξη εργασιών που περιλαμβάνουν συσσώρευση ή εναπόθεση εξορυκτικών αποβλήτων σε εγκατάσταση αποβλήτων, η αρμόδια αρχή απαιτεί τη σύσταση χρηματικής εγγύησης (π.χ. υπό μορφή χρηματικής κατάθεσης, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτούμενων από τη βιομηχανία ταμείων αμοιβαίων εγγυήσεων) ή άλλου ισοδύναμου μέσου, σύμφωνα με διαδικασίες που θα αποφασιστούν από τα κράτη μέλη».

90 Το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/21 διευκρινίζει τα εξής:

«Η εγγύηση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 υπολογίζεται με βάση:

- τις πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εγκαταστάσεων αποβλήτων, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη την κατηγορία των εγκαταστάσεων αποβλήτων, τα χαρακτηριστικά των αποβλήτων και τη μελλοντική χρήση του αποκατασταθέντος εδάφους·
- την υπόθεση ότι ανεξάρτητοι τρίτοι που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα θα αναλάβουν την εκτίμηση και εκτέλεση όλων των απαιτούμενων εργασιών αποκατάστασης.»

91 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/1589 έχει ως εξής:

«Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο [...]. Η Επιτροπή δεν απαιτεί ανάκτηση της ενίσχυσης εάν αυτό αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης.»

92 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, το ζήτημα αν μια ενίσχυση αποτελεί κρατική ενίσχυση κατά την έννοια της Συνθήκης ΛΕΕ πρέπει να κρίνεται βάσει αντικειμενικών στοιχείων που διαπιστώνονται κατά την ημερομηνία λήψης της απόφασης της Επιτροπής. Συνεπώς, ο έλεγχος του δικαστή της Ένωσης ασκείται επί της εκτίμησης της κατάστασης που έχει διενεργήσει η Επιτροπή μέχρι την ημερομηνία αυτή (βλ. απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2008, Επιτροπή κατά Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

93 Περαιτέρω, από τη νομολογία προκύπτει ότι η νομιμότητα μιας απόφασης στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων πρέπει να εκτιμάται βάσει των στοιχείων που διέθετε η Επιτροπή όταν έλαβε τη σχετική απόφαση (βλ. απόφαση της 20ής Μαρτίου 2013, Rousse Industry κατά Επιτροπής, T-489/11, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:144, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Ομοίως, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη πληροφοριακά ή νομικά στοιχεία που θα μπορούσαν να της προσκομισθούν κατά τη διοικητική διαδικασία, αλλά δεν της προσκομίσθηκαν, καθόσον η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξετάζει αυτεπαγγέλτως και στηριζόμενη σε εικασίες ποια είναι τα στοιχεία που θα μπορούσαν να της έχουν υποβληθεί (πρβλ. απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2012, Wam Industriale κατά Επιτροπής, T-303/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2012:505, σκέψη 119 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

94 Εν προκειμένω, προκειμένου να κρίνει ότι ο καθορισμός του ύψους των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων συνιστούσε μέτρο ενίσχυσης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή έπρεπε να αποδείξει ότι το επίπεδο των εγγυήσεων αυτών ήταν πράγματι ανεπαρκές και σαφώς χαμηλότερο από εκείνο που θα ήταν αναγκαίο για την κάλυψη του κόστους της αποκατάστασης των χώρων εξόρυξης που εκμεταλλεύεται η προσφεύγουσα.

- 95 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η έννοια της κρατικής ενίσχυσης, όπως καθορίζεται στη Συνθήκη ΛΕΕ, είναι νομική έννοια και πρέπει να ερμηνεύεται βάσει αντικειμενικών στοιχείων. Για τον λόγο αυτόν, ο δικαστής της Ένωσης οφείλει, καταρχήν, λαμβανομένων υπόψη τόσο των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας επελήφθη όσο και του τεχνικού ή περίπλοκου χαρακτήρα των εκτιμήσεων στις οποίες προέβη η Επιτροπή, να ασκεί πλήρη έλεγχο του κατά πόσον ένα μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (βλ. απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2008, *British Aggregates κατά Επιτροπής*, C-487/06 P, EU:C:2008:757, σκέψη 111 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 96 Εντούτοις, στο πλαίσιο του ανωτέρω ελέγχου, ο δικαστής της Ένωσης δεν επιτρέπεται να υποκαθιστά την Επιτροπή στην οικονομική εκτίμησή της. Ο έλεγχος που ασκούν τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης στις περίπλοκες οικονομικές εκτιμήσεις της Επιτροπής είναι περιορισμένος και αφορά μόνο την επαλήθευση της τήρησης των κανόνων διαδικασίας και αιτιολογίας, της ακρίβειας των πραγματικών περιστατικών και της έλλειψης πρόδηλης πλάνης εκτίμησης και κατάχρησης εξουσίας (βλ. απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2016, *Land Hessen κατά Pollmeier Massivholz*, C-242/15 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:765, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 97 Υπογραμμίζεται, καταρχάς, ότι η Επιτροπή, στην αιτιολογική σκέψη 61 της προσβαλλόμενης απόφασης, διευκρίνισε εκ προοιμίου σε σχέση με την έρευνά της ότι δεν προέβη σε δική της εκτίμηση ως προς το ορθό επίπεδο των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων σύμφωνα με την οδηγία 2006/21, αλλά περιορίσθηκε, κατά την εκτίμησή της, στην εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων περί της ανεπάρκειας ορισμένων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων, καθώς υφίστατο δέσμη στοιχείων που υποδείκνυαν ότι το ποσό των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που καθορίστηκε από τις δημόσιες αρχές το 2006 και το 2008 ήταν στην πραγματικότητα χαμηλότερο από το απαιτούμενο βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας.
- 98 Η προσέγγιση αυτή δικαιολογείται λόγω του περιθωρίου εκτίμησης που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους των εγγυήσεων, για τον οποίο το άρθρο 14 της οδηγίας 2006/21 παρέχει απλώς κατευθυντήριες γραμμές ή κριτήρια που οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τα κράτη μέλη κατά τον υπολογισμό των εν λόγω εγγυήσεων. Συνεπώς, αν η Επιτροπή είχε προσδιορίσει αυτοτελώς το ύψος της επαρκούς εγγύησης εν προκειμένω, θα είχε υπερβεί τα όρια της αρμοδιότητάς της. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή παρέβη το καθήκον επιμέλειας, παραλείποντας να προβεί σε αυτοτελή καθορισμό του ποσού της εγγύησης.
- 99 Κατά δεύτερον, στο μέτρο που είχαν υποβληθεί στην Επιτροπή στοιχεία περί του ότι το επίπεδο των εγγυήσεων που καθορίστηκαν ήταν ιδιαίτερος χαμηλό, η Επιτροπή δικαιούνταν να εξετάσει το επίμαχο εθνικό μέτρο υπό το πρίσμα των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων βάσει των πληροφοριών που τέθηκαν στη διάθεσή της κατά τη διοικητική διαδικασία, δυνάμει της νομολογίας που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 92 και 93 ανωτέρω.
- 100 Πρώτον, η Επιτροπή έλαβε υπόψη την απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας) της 11ης Οκτωβρίου 2011, με την οποία κρίθηκε ότι το σχέδιο αποκατάστασης του χώρου του Sallent/Balsareny ήταν ελλιπές και ότι το ύψος της χρηματοοικονομικής εγγύησης για το σχέδιο αυτό ήταν υπερβολικά χαμηλό.
- 101 Με τα επιχειρήματά της η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύει, επ' αυτού, ότι η Επιτροπή έσφαλε λαμβάνοντας υπόψη την εν λόγω απόφαση στο πλαίσιο της εκτίμησής της. Συγκεκριμένα, όπως ορθώς υπογραμμίζει η Επιτροπή, το εθνικό δικαστήριο, το οποίο είναι αρμόδιο για την ερμηνεία και την εφαρμογή του εθνικού δικαίου, ήταν σε καλύτερη θέση να εκτιμήσει αν το προβλεπόμενο σχέδιο αποκατάστασης για τον επίμαχο χώρο εξόρυξης ήταν προσήκον υπό το πρίσμα της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας. Στην προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή αναλύει λεπτομερώς την εν λόγω απόφαση του εθνικού δικαστηρίου. Στην αιτιολογική σκέψη 62 της προσβαλλόμενης απόφασης η Επιτροπή υπογραμμίζει, αφενός, ότι το εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι το ποσό της εγγύησης δεν ήταν σύμφωνο προς τις νομικές και ρυθμιστικές παραμέτρους που θεσπίζονταν από το άρθρο 8, παράγραφος 2, του καταλανικού νόμου 12/1981 και το διάταγμα 202/1994 και ότι, ακόμη και ελλείψει επαρκών

αποδείξεων για τον προσδιορισμό του ορθού ποσού, μπορούσε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το ποσό που καθορίστηκε ήταν σαφώς ανεπαρκές και αντίθετο προς τις διατάξεις αυτές και, αφετέρου, ότι το δικαστήριο αυτό διέταξε τις εθνικές αρχές να ορίσουν νέο επίπεδο χρηματοοικονομικής εγγύησης.

- 102 Επομένως, ούτε το εθνικό δικαστήριο προσδιόρισε το ύψος των εγγυήσεων που θα ήταν ορθό. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές ήταν αυτές που τροποποίησαν και καθόρισαν εκ νέου το ποσό των εγγυήσεων, στηριζόμενες στις παρατηρήσεις του εν λόγω δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική σκέψη 62 της προσβαλλόμενης απόφασης διευκρινίζεται ότι οι αρμόδιες για τον καθορισμό του ύψους των εγγυήσεων εθνικές αρχές στηρίχθηκαν στην απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας) της 11ης Οκτωβρίου 2011 προκειμένου να αναθεωρήσουν τα ποσά αυτά, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η εν λόγω δικαστική απόφαση ήταν κρίσιμη για την εκτίμηση στην οποία όφειλε να προβεί η Επιτροπή. Εξάλλου, η δικαστική αυτή απόφαση επικυρώθηκε σε δεύτερο βαθμό με απόφαση του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου) της 9ης Ιουλίου 2014.
- 103 Επιπλέον, μολονότι η Επιτροπή δεν δεσμεύεται από τις αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα L. A. Geelhoed στην υπόθεση Lucchini, C-119/05, EU:C:2006:576, σημείο 24), είναι ασφαλώς θεμιτό να τις λαμβάνει υπόψη, αν θεωρεί ότι είναι κρίσιμες για την εκτίμησή της.
- 104 Εν πάση περιπτώσει, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή δεν περιορίστηκε στο να ακολουθήσει την απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας) της 11ης Οκτωβρίου 2011, αλλά συνεκτίμησε την απόφαση αυτή στο πλαίσιο δέσμης στοιχείων που είχε στην κατοχή της, τα οποία αποδείκνυαν την ανεπάρκεια των ποσών των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που είχε συστήσει η προσφεύγουσα.
- 105 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας περί του ότι η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 64 της προσβαλλόμενης απόφασης υπέπεσε σε πλάνη, εφαρμόζοντας κατ' αναλογία τα συμπεράσματα της απόφασης του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας) για τον υπολογισμό του ποσού της χρηματοοικονομικής εγγύησης που αφορούσε τον χώρο της Σύρια, παρότι η απόφαση αυτή αφορούσε μόνον τον χώρο του Sallent/Balsareny, όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, χωρίς να αντικρουστεί επί του σημείου αυτού από την προσφεύγουσα, η τελευταία δεν προσκόμισε, ακόμη και στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής, στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι ο καθορισμός του εν λόγω ποσού για τον χώρο του Sallent/Balsareny έπρεπε να ακολουθεί διαφορετικά κριτήρια υπολογισμού από εκείνα που προσδιορίστηκαν στην προαναφερθείσα δικαστική απόφαση. Ελλείπει άλλων στοιχείων που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν αμφιβολίες στην Επιτροπή σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής των εν λόγω κριτηρίων και για τον χώρο της Σύρια ή τα οποία θα καθιστούσαν εμφανείς διαφορές μεταξύ των σχεδίων αποκαταστάσεως που είναι αναγκαία για τα δύο ορυχεία, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να κλονίσει την ορθότητα της κατ' αναλογία εφαρμογής των κριτηρίων υπολογισμού που εκτίθενται στην απόφαση του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας) για τον χώρο της Σύρια.
- 106 Ειδικότερα, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η αιτίαση της προσφεύγουσας κατά του συμπεράσματος της Επιτροπής ότι η αναθεώρηση, από τις αρμόδιες αρχές, του ποσού της εγγύησης για τον χώρο εξόρυξης της Σύρια το 2015 δεν αποτελεί ένδειξη περί του ότι και αυτή η εγγύηση είχε καθοριστεί σε ιδιαιτέρως χαμηλό επίπεδο, όπως δέχθηκε η Επιτροπή, αλλά κανονική περιοδική αναθεώρηση του εν λόγω ποσού. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού δεν παρέχει καμία διευκρίνιση σχετικά με τη μέθοδο περιοδικής αναθεώρησης των εγγυήσεων, τα διαστήματα κατά τα οποία πραγματοποιούνται οι αναθεωρήσεις αυτές ή το ότι η αναθεώρηση του 2015 αποτελούσε πράγματι μέρος μιας από τις εν λόγω περιοδικές αναθεωρήσεις ούτε προσκομίζει κάποιο στοιχείο που θα μπορούσε να αποδείξει κάτι τέτοιο.

- 107 Κατ' εφαρμογήν της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 93 ανωτέρω, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη ενδεχόμενα πραγματικά ή νομικά στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να της είχαν υποβληθεί κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, αλλά δεν της υποβλήθηκαν, καθόσον η Επιτροπή δεν έχει την υποχρέωση να εξετάζει αυτεπαγγέλτως και στηριζόμενη σε εικασίες ποια είναι τα στοιχεία που θα μπορούσαν να της έχουν υποβληθεί.
- 108 Δεύτερον, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 66 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή έλαβε υπόψη άλλα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία επιβεβαίωναν το συμπέρασμα στο οποίο είχαν καταλήξει τα εθνικά δικαστήρια ότι το επίπεδο των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων ήταν ιδιαίτερος χαμηλό. Η Επιτροπή εξέτασε, μεταξύ άλλων, τα επίσημα πρακτικά της συνεδρίασης της επιτροπής περιβάλλοντος του Κοινοβουλίου της Καταλωνίας της 2ας Οκτωβρίου 2013, στα οποία περιλαμβανόταν δήλωση της γενικής διευθύντριας περιβάλλοντος της Αυτόνομης Κυβέρνησης της Καταλωνίας, κατά την οποία οι εν λόγω εγγυήσεις ήταν σαφώς ανεπαρκείς.
- 109 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι κακώς ελήφθησαν υπόψη οι συζητήσεις αυτές, στο μέτρο που η ίδια η Επιτροπή είχε θεωρήσει ότι πρέπει να αντιμετωπισθούν με σύνεση. Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ακόμη και αν η Επιτροπή δεν έκρινε σκόπιμο να λάβει υπόψη τις εν λόγω συζητήσεις για τον καθορισμό του ακριβούς ποσού των εγγυήσεων, μπορούσε να λάβει υπόψη τη δήλωση που μνημονεύεται στη σκέψη 108 ανωτέρω ως στοιχείο που επιβεβαιώνει το συμπέρασμα ότι το ποσό των εγγυήσεων ήταν ιδιαίτερος χαμηλό.
- 110 Τρίτον, η Επιτροπή έλαβε υπόψη μελέτη που συντάξαν εμπειρογνώμονες του περιβαλλοντικού τομέα τον Αύγουστο του 2012, ήτοι τη μελέτη ERF, που υποβλήθηκε από τον καταγγέλλοντα και η οποία είχε ως αντικείμενο την ανάλυση των υφιστάμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων των ορυχείων της ζώνης του Bages (Ισπανία), στην οποία βρίσκονται τα ορυχεία της προσφεύγουσας, και των μέτρων που έλαβαν οι δημόσιες αρχές για τον περιορισμό των επιπτώσεων αυτών. Επιπλέον, η μελέτη αυτή διατύπωνε προβλέψεις σχετικά με τη μελλοντική εξελικτική πορεία όσον αφορά τη συνολική ποσότητα του συσσωρευόμενου υλικού στους σωρούς αποβλήτων, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εν λόγω σωρών αποβλήτων ήταν σημαντικές και ότι αναμενόταν να αυξηθούν στο μέλλον. Στη μελέτη αυτή αναλύονταν επίσης οι πιθανές επιλογές για την αποκατάσταση άλλων ορυχείων ποτάσας και το κόστος τους και διατυπωνόταν το συμπέρασμα ότι η καταλληλότερη μέθοδος για τους χώρους εξόρυξης της προσφεύγουσας ήταν η κάλυψη των σωρών αποβλήτων.
- 111 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι κακώς ελήφθη υπόψη η μελέτη αυτή και βάλλει κατά της αξιοπιστίας, της πληρότητας, της επιστημονικής ακρίβειας και της μεθοδολογίας της μελέτης, ενώ προσκομίζει το πρώτον ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου άλλη μελέτη, η οποία εκπονήθηκε κατόπιν δικής της παραγγελίας, και συγκεκριμένα την έκθεση εμπειρογνομόνων Amphos, η οποία επισήμαινε τα κενά της μελέτης ERF.
- 112 Επί του ζητήματος αυτού, αφενός, πρέπει να υπομνησθεί ότι, καταρχάς, δυνάμει της μνημονευθείσας στη σκέψη 92 ανωτέρω νομολογίας, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη τα κενά της μελέτης ERF, όπως αυτά προσδιορίστηκαν στην έκθεση εμπειρογνομόνων Amphos, δεδομένου ότι η έκθεση αυτή δεν αποτελούσε μέρος των στοιχείων που είχε στην κατοχή της η Επιτροπή κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης. Περαιτέρω, επιβάλλεται η διαπίστωση, στην οποία προέβη και η Επιτροπή, ότι η έκθεση αυτή είχε ως μοναδικό αντικείμενο την τεχνική ανάλυση της μελέτης ERF, όπως εμφανίζει ο τίτλος της, και δεν περιλάμβανε άλλο αυτοτελές περιεχόμενο. Τέλος, η έκθεση εμπειρογνομόνων Amphos δεν πρότεινε ποσό εγγυήσεων διαφορετικό από εκείνο που έκανε εν τέλει δεκτό η Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη τη μελέτη ERF. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε με ποιον τρόπο τα προβληθέντα σφάλματα της μελέτης ERF επηρέασαν τον καθορισμό του ορθού ποσού των επίμαχων εγγυήσεων.

- 113 Αφετέρου, στο μέτρο που η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή διέθετε ήδη κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία τις παρατηρήσεις της στις οποίες εντοπιζόνταν οι προβαλλόμενες ελλείψεις της μελέτης ERF, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως επισήμανε και η Επιτροπή, κατ' εφαρμογήν της νομολογίας που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 95 και 96 ανωτέρω, η εκτίμηση της Επιτροπής σχετικά με τη μέθοδο επί της οποίας στηριζόταν η μελέτη ERF, που συνίστατο στον εντοπισμό των διαφόρων δυνατοτήτων αποκατάστασης και, μεταξύ αυτών, της καταλληλότερης για τους εν λόγω χώρους εξόρυξης, προκειμένου να υπολογισθεί εν συνεχεία το πιθανό κόστος της μεθόδου αυτής, δεν είναι προδήλως εσφαλμένη. Συγκεκριμένα, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, τόσο το βασιλικό διάταγμα 975/2009 επί του οποίου στηριζόταν η μελέτη ERF όσο και το διάταγμα 202/1994, το οποίο έπρεπε να θεωρηθεί ως βάση της εν λόγω μελέτης κατά την προσφεύγουσα, συσχετίζουν τον υπολογισμό του ύψους των εγγυήσεων με το κόστος που προβλέπεται να απαιτηθεί για την αποκατάσταση των ορυχείων. Επιπλέον, ο υπολογισμός του προβλεπόμενου κόστους σύμφωνα με τη μελέτη ERF στηρίζεται στην ανάλυση του μοναδιαίου κόστους των διαφόρων συστατικών στοιχείων που είναι αναγκαία για την κάλυψη του σωρού, κατόπιν έρευνας αγοράς που πραγματοποίησαν οι εμπειρογνώμονες στους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες και προμηθευτές. Τα αποτελέσματα του υπολογισμού αυτού συγκρίθηκαν επίσης με το συνολικό κόστος των διαφόρων δυνατοτήτων αποκατάστασης, όπως αυτό εκτιμήθηκε σε άλλη μελέτη που πραγματοποιήθηκε για τη Γενική Διεύθυνση (ΓΔ) «Περιβάλλον» της Επιτροπής. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή ότι κακώς θεώρησε, στην αιτιολογική σκέψη 75 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι η μελέτη ERF ήταν αξιόπιστη και στηριζόταν σε συνεπή μεθοδολογία και σε εύλογες υποθέσεις, παρέχοντας κατάλληλη βάση για την εκτίμηση του προβλεπόμενου κόστους αποκατάστασης, κατά μείζονα λόγο διότι συνέκρινε επίσης τα πορίσματα της μελέτης αυτής με εκείνα που εξήχθησαν για παρόμοιες εγκαταστάσεις σε άλλα μέρη του κόσμου.
- 114 Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να κριθεί ότι η αιτιολογική σκέψη 75 της προσβαλλόμενης απόφασης πάσχει πρόδηλη πλάνη εκτίμησης.
- 115 Τέταρτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι το μέτρο ήταν επιλεκτικό, δηλαδή ότι οι εθνικές διατάξεις που καθόριζαν το ύψος των επίδικων εγγυήσεων είχαν ερμηνευθεί κατά τρόπο επιλεκτικό έναντι αυτής.
- 116 Ως προς το ζήτημα αυτό αρκεί η διαπίστωση ότι το επίμαχο μέτρο 1 χορηγήθηκε, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 60 της προσβαλλόμενης απόφασης, με την έκδοση ατομικών διοικητικών αποφάσεων για τη χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης οι οποίες απευθύνονταν στην προσφεύγουσα. Συνεπώς, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι ήταν η μοναδική επιχείρηση την οποία αφορούσε το μέτρο αυτό.
- 117 Όπως προκύπτει από τη νομολογία, η προϋπόθεση του επιλεκτικού χαρακτήρα διαφέρει αναλόγως του αν το επίμαχο μέτρο προβλέπεται ως γενικό καθεστώς ενισχύσεων ή ως ατομική ενίσχυση. Στη δεύτερη περίπτωση, από τη διαπίστωση του οικονομικού πλεονεκτήματος μπορεί, καταρχήν, να τεκμαίρεται ο επιλεκτικός χαρακτήρας του (απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, Επιτροπή κατά MOL, C-15/14 P, EU:C:2015:362, σκέψη 60· πρβλ., επίσης, απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2016, Orange κατά Επιτροπής, C-211/15 P, EU:C:2016:798, σκέψεις 53 και 54).
- 118 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως κρίνοντας, στις αιτιολογικές σκέψεις 82 έως 85 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι το μέτρο 1 παρείχε επιλεκτικό πλεονέκτημα στην προσφεύγουσα.
- 119 Πέμπτον, όσον αφορά το επιχείρημα που προβλήθηκε επικουρικώς από την προσφεύγουσα σχετικά με εσφαλμένο υπολογισμό του ύψους της ενίσχυσης, κατά παράβαση του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/1589, διαπιστώνεται ότι η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει στο πλαίσιο αυτό τις περισσότερες αιτιάσεις που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως και οι οποίες απορρίφθηκαν στις σκέψεις 100 έως 113 ανωτέρω.

- 120 Ειδικότερα, υπογραμμίζεται ότι η Επιτροπή έκρινε ότι το ύψος των εγγυήσεων, όπως αναθεωρήθηκε από τις εθνικές αρχές το 2015 και το 2016, βάσει των αποφάσεων του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας), μπορούσε να θεωρηθεί προσήκον, βάσει των αποτελεσμάτων της μελέτης ERF.
- 121 Όπως εκτέθηκε στις σκέψεις 99 έως 113 ανωτέρω, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτίμησης λαμβάνοντας υπόψη τη μελέτη ERF ούτε υπέπεσε σε πλάνη εκτίμησης στηριζόμενη στις αποφάσεις του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας).
- 122 Εξάλλου, η Επιτροπή παρατηρεί, χωρίς να αντικρουσθεί επί του σημείου αυτού από την προσφεύγουσα, ότι το ύψος του κόστους αποκατάστασης που έγινε δεκτό ήταν το χαμηλότερο σε σχέση με όλες τις διαθέσιμες εκτιμήσεις και ότι το ποσό αυτό είχε μειωθεί περαιτέρω κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3 του διατάγματος 202/1994, που προέβλεπε μείωση κατά 50% για τις εξορυκτικές δραστηριότητες που δεν πραγματοποιούνταν σε περιοχή ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος.
- 123 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το επιχείρημα που προβλήθηκε επικουρικώς από την προσφεύγουσα δεν μπορεί να γίνει δεκτό και, κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται παραβίαση των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου

- 124 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να κρίνει ότι το μέτρο 1 συνιστούσε κρατική ενίσχυση μη συμβατή με την εσωτερική αγορά, πρέπει να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, στο μέτρο που αυτή επιβάλλει την ανάκτηση της ενίσχυσης.
- 125 Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, κατά πρώτον, η απόφαση περί ανάκτησης προσβάλλει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της όσον αφορά τη νομιμότητα του αρχικώς καθορισθέντος ύψους των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων. Μολονότι η νομολογία έχει διευκρινίσει ότι μια επιχείρηση δεν μπορεί να επικαλείται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη προκειμένου να βάλει κατά της ανάκτησης παράνομης ενίσχυσης, ωστόσο στην υπό κρίση υπόθεση συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις που θα μπορούσαν να θεμελιώσουν μια τέτοια εμπιστοσύνη. Πρώτον, η προσφεύγουσα απέκτησε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς το ότι δεν ήταν αποδέκτης παράνομης ενίσχυσης, λαμβανομένης υπόψη, αφενός, της προγενέστερης απόφασης της Επιτροπής στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα στη σκέψη 47 απόφαση SNIACE και, αφετέρου, μιας διαδικασίας λόγω παραβάσεως που κινήθηκε κατά του ισπανικού κράτους για αθέτηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία 2006/21. Η εν λόγω διαδικασία λόγω παραβάσεως δεν αφορούσε το ύψος των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που προβλέπει το άρθρο 14 της εν λόγω οδηγίας. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι τα στοιχεία αυτά δεν επαρκούν για να θεμελιώσουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, πάντως ορθώς διαμόρφωσε μια τέτοια εμπιστοσύνη, δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων κρίνεται αν ένα μέτρο μπορεί να θεωρηθεί ως ενίσχυση που πρέπει να κοινοποιηθεί ήταν εν προκειμένω περίπλοκες και δυσεφάρμοστες, πράγμα που την περιήγαγε σε κατάσταση αβεβαιότητας.
- 126 Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, ως συνετός και επιμελής επιχειρηματίας, δεν ήταν δυνατόν να προβλέψει ότι η Επιτροπή θα θεωρούσε ότι ο καθορισμός του ύψους των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την κάλυψη των δαπανών που συνδέονται με τις περιβαλλοντικές υποχρεώσεις συνιστά παράνομη ενίσχυση, λαμβανομένων υπόψη των εξαιρετικών περιστάσεων που μνημονεύονται στη σκέψη 125 ανωτέρω. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι ο καινοφανής χαρακτήρας της υπό κρίση υπόθεσης δεν συνδέεται με το ζήτημα αν χορηγήθηκε πλεονέκτημα, αλλά με τη διαπίστωση της Επιτροπής περί μεταβιβάσεως κρατικών πόρων. Επιπλέον, από την προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής, και ιδίως από την απόφαση 2006/621/EK, της 2ας Αυγούστου

2014, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γαλλία στη France télécom (ΕΕ 2006, L 257, σ. 11), προκύπτει ότι η ανάκτηση παράνομης κρατικής ενίσχυσης δεν είναι πρόσφορη, διότι θα προσέβαλλε τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του δικαιούχου.

- 127 Τρίτον, εν προκειμένω, η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη υπερτερεί έναντι κάθε άλλου συμφέροντος δημοσίας τάξεως το οποίο ενδέχεται να υπηρετούσε η ανάκτηση. Συγκεκριμένα, το ιδιαίτερος χαμηλό ύψος των εγγυήσεων έχει, στη χειρότερη περίπτωση, αμελητέα μόνο αποτελέσματα στην αγορά, οπότε εν προκειμένω η ανάκτηση της ενίσχυσης δεν δικαιολογείται για να διορθωθούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.
- 128 Κατά δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αντιβαίνει επίσης στην αρχή της ασφάλειας δικαίου, καθόσον το συμπέρασμα ότι ο καθορισμός ανεπαρκούς ύψους χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την εξασφάλιση της τήρησης των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων συνιστά παράνομη κρατική ενίσχυση δεν στηρίζεται σε επαρκώς σαφή και συγκεκριμένη βάση υπό το πρίσμα των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και αντιβαίνει στο άρθρο 16 του κανονισμού 2015/1589. Η προσφεύγουσα επικαλείται, επιπλέον, την απόφαση 2009/174/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με το μέτρο C 35/04, που εφαρμόστηκε από την Ουγγαρία για την Postabank και την Takarékpénztár Rt./Erste Bank Hungary Nyrt (ΕΕ 2009, L 62, σ. 14), στην οποία η Επιτροπή προτίμησε να μην προβεί στην ανάκτηση της παράνομης ενίσχυσης, με το σκεπτικό ότι η ανάκτηση αυτή θα αντέβαινε στην αρχή της ασφάλειας δικαίου.
- 129 Η Επιτροπή αντικρούει τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.
- 130 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, λογική συνέπεια της διαπίστωσης του παράνομου χαρακτήρα μιας ενίσχυσης είναι η κατάργησή της μέσω ανάκτησης προκειμένου να αποκατασταθεί η προτέρα κατάσταση. Πράγματι, ο κύριος σκοπός που επιδιώκεται με την ανάκτηση μιας παρανόμως χορηγηθείσας κρατικής ενίσχυσης είναι η εξάλειψη της στρέβλωσης του ανταγωνισμού που προκλήθηκε από το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το οποίο αποκτήθηκε μέσω μιας τέτοιας ενίσχυσης. Με την επιστροφή της ενίσχυσης, ο αποδέκτης χάνει το πλεονέκτημα που είχε στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του και αποκαθίσταται η προ της καταβολής της ενίσχυσης κατάσταση (απόφαση της 5ης Μαρτίου 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ΕΥ:C:2019:172, σκέψη 131).
- 131 Από τη λειτουργία αυτή της επιστροφής της ενίσχυσης προκύπτει επίσης ότι, κατά κανόνα, εκτός αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, η Επιτροπή δεν υπερβαίνει τη διακριτική της ευχέρεια, όταν ζητεί από το κράτος μέλος να ανακτήσει τα ποσά που χορηγήθηκαν υπό μορφή παράνομων ενισχύσεων, διότι δεν πράττει κάτι διαφορετικό από το να ζητεί την αποκατάσταση της προτέρας κατάστασης (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2009, Diputación Foral de Álava κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-227/01 έως T-229/01, T-265/01, T-266/01 και T-270/01, ΕΥ:T:2009:315, σκέψη 373).
- 132 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, κατά πάγια νομολογία, το δικαίωμα επίκλησης της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης αναγνωρίζεται σε κάθε ιδιώτη στον οποίο θεσμικό όργανο της Ένωσης δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες, παρέχοντάς του συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις (βλ. απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Alcoa Trasformazioni κατά Επιτροπής, C-194/09 P, ΕΥ:C:2011:497, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Τέτοιες διαβεβαιώσεις, ανεξαρτήτως της μορφής υπό την οποία δόθηκαν, συνιστούν συγκεκριμένα, ανεπιφύλακτα και συγκλίνοντα πληροφοριακά στοιχεία προερχόμενα από έγκριτες και αξιόπιστες πηγές. Αντιθέτως, ουδείς δύναται να επικαλεστεί παραβίαση της αρχής αυτής όταν δεν έχουν δοθεί συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις από τη Διοίκηση (βλ. απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2006, TEA-CEGOS κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-376/05 και T-383/05, ΕΥ:T:2006:47, σκέψη 88 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 133 Από την αρχή αυτή, που εφαρμόζεται ειδικά τον τομέα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δυνάμει του άρθρου 16 του κανονισμού 2015/1589, προκύπτει ότι η επίκληση της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του αποδέκτη της ενίσχυσης είναι δυνατή, υπό τον όρο ότι ο εν λόγω

αποδέκτης διαθέτει επαρκώς σαφείς διαβεβαιώσεις, απορρέουσες από θετική ενέργεια της Επιτροπής, που του παρέχουν τη δυνατότητα να εκτιμήσει ότι ένα μέτρο δεν συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2009, Γαλλία και France Télécom κατά Επιτροπής, T-427/04 και T-17/05, EU:T:2009:474, σκέψη 261).

- 134 Υπενθυμίζεται, περαιτέρω, ότι η υποχρέωση κοινοποίησης συνιστά ένα εκ των θεμελιωδών στοιχείων του συστήματος ελέγχου που καθιέρωσε η Συνθήκη ΛΕΕ στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, αφενός, να κοινοποιούν στην Επιτροπή κάθε μέτρο που σκοπεύει στη θέσπιση ή τροποποίηση ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, και, αφετέρου, να μη θέτουν σε εφαρμογή τέτοιο μέτρο, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, όσο εκκρεμεί η έκδοση τελικής απόφασης του θεσμικού αυτού οργάνου σχετικά με το επίμαχο μέτρο.
- 135 Επομένως, λαμβανομένου υπόψη του επιτακτικού χαρακτήρα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων τον οποίο διενεργεί η Επιτροπή, οι επιχειρήσεις στις οποίες χορηγείται ενίσχυση μπορούν να έχουν, καταρχήν, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς νομιμότητα της ενίσχυσης μόνον αν η ενίσχυση αυτή χορηγήθηκε σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 108 ΣΛΕΕ και ένας επιμελής οικονομικός φορέας είναι, υπό κανονικές συνθήκες, σε θέση να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκε η διαδικασία αυτή. Ειδικότερα, όταν η ενίσχυση χορηγείται χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση στην Επιτροπή, πράγμα που την καθιστά παράνομη κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, τότε ο δικαιούχος της ενίσχυσης δεν μπορεί να έχει, κατά τον χρόνο αυτό, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα της χορήγησης της ενίσχυσης (αποφάσεις της 11ης Νοεμβρίου 2004, Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, C-183/02 P και C-187/02 P, EU:C:2004:701, σκέψεις 44 και 45, και της 8ης Δεκεμβρίου 2011, France Télécom κατά Επιτροπής, C-81/10 P, EU:C:2011:811, σκέψη 59).
- 136 Ωστόσο, η νομολογία δεν αποκλείει τη δυνατότητα ο αποδέκτης παράνομης ενίσχυσης να επικαλεσθεί εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες μπορούσαν θεμιτώς να στηρίξουν την εμπιστοσύνη του στη νομιμότητα της ενίσχυσης αυτής, και, κατά συνέπεια, να αντισταχθεί στην επιστροφή της (πρβλ. απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2009, Diputación Foral de Álava κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-30/01 έως T-32/01 και T-86/02 έως T-88/02, EU:T:2009:314, σκέψη 282 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 137 Έχει επίσης κριθεί ότι ένας επιμελής επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να βεβαιωθεί ότι είχε τηρηθεί η διαδικασία κοινοποίησης (πρβλ. αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-5/89, EU:C:1990:320, σκέψη 14, και της 14ης Ιανουαρίου 1997, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-169/95, EU:C:1997:10, σκέψη 51).
- 138 Περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ασφάλειας δικαίου απαιτεί η νομοθεσία της Ένωσης να είναι σαφής, η δε εφαρμογή της προβλέψιμη για τους ενδιαφερόμενους (βλ. απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Alcoa Trasformazioni κατά Επιτροπής, C-194/09 P, EU:C:2011:497, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 139 Κατά πρώτον, όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, από τη νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 132 έως 136 ανωτέρω προκύπτει ότι η προσφεύγουσα, προκειμένου να μπορεί να επικαλεσθεί λυσιτελώς την αρχή αυτή, πρέπει να αποδείξει ότι έλαβε αρκούντως ακριβείς, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις απορρέουσες από θετική ενέργεια της Επιτροπής, που της επιτρέπουν να θεωρήσει ότι ένα μέτρο δεν συνιστά κρατική ενίσχυση ή ότι συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες θεμελίωσαν δικαιολογημένα την εμπιστοσύνη της στη νομιμότητα της ενίσχυσης αυτής.
- 140 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα επικαλείται, κατ' ουσίαν, αφενός, την προαναφερθείσα στη σκέψη 47 απόφαση SNIACE, δεδομένου ότι, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή είχε κρίνει στην απόφαση αυτή ότι η παράλειψη του ισπανικού κράτους να τηρήσει τις νόμιμες περιβαλλοντικές υποχρεώσεις του δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση, διότι δεν συνεπαγόταν καμία μεταβίβαση πόρων, και, αφετέρου, τη διαδικασία λόγω παραβάσεως που κίνησε η Επιτροπή κατά της Ισπανίας λόγω μη

τήρησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία 2006/21 και από την οδηγία 2000/60/ΕΚ, της 23ης Οκτωβρίου 2000, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ 2000, L 327, σ.1), στο μέτρο που στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής δεν τέθηκε θέμα καθορισμού του ύψους ιδιαιτέρως χαμηλών χρηματοοικονομικών εγγυήσεων υπό το πρίσμα του άρθρου 14 της οδηγίας 2006/21. Επομένως, κατά την προσφεύγουσα, από κανένα στοιχείο δεν προέκυπτε ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι η εφαρμογή της οδηγίας αυτής από τις ισπανικές αρχές παρείχε πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

- 141 Ωστόσο, πρώτον, μια προηγούμενη απόφαση δεν μπορεί να ισοδυναμεί με συγκεκριμένες, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις, εφόσον η απόφαση αυτή δεν αφορούσε την ανάλυση της ιδιαίτερης κατάστασης της προσφεύγουσας.
- 142 Εν πάση περιπτώσει, όσον αφορά την προγενέστερη πρακτική, υπομνήσθηκε ήδη, στη σκέψη 79 ανωτέρω, ότι η πρακτική αυτή δεν δεσμεύει την Επιτροπή, η οποία θεωρείται ότι στηρίζει την εκτίμησή της μόνο στις εφαρμοστέες νομικές διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ και του παράγωγου δικαίου.
- 143 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί την προγενέστερη απόφαση στην υπόθεση SNIACE ούτε ως έκφραση συγκεκριμένων, ανεπιφύλακτων και συγκλινουσών διαβεβαιώσεων ούτε ως αποτελούσα εξαιρετική περίπτωση.
- 144 Δεύτερον, όσον αφορά τη διαδικασία λόγω παραβάσεως η οποία κινήθηκε κατά του Ισπανικού Δημοσίου λόγω παράβασης της οδηγίας 2006/21 και της οδηγίας 2000/60, υπογραμμίζεται ότι, όπως επισήμανε η Επιτροπή, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν προέβαλε παράβαση του άρθρου 107 ΣΛΕΕ στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, η οποία είχε διαφορετικό αντικείμενο, δηλαδή την παραβίαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης, δεν θα μπορούσε να θεμελιώσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας σε σχέση με το ότι η Επιτροπή δεν θα εξέταζε άλλες πτυχές που θα μπορούσαν να συνεπάγονται παράβαση του άρθρου 107 ΣΛΕΕ.
- 145 Συνεπώς, το γεγονός ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας λόγω παραβάσεως που μνημονεύεται στη σκέψη 144 ανωτέρω, δεν προέβαλε παράβαση των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων για τις υπερβολικά χαμηλές χρηματοοικονομικές εγγυήσεις που παρέσχε ο δικαιούχος του μέτρου δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ούτε έκφραση συγκεκριμένων, ανεπιφύλακτων ή συγκλινουσών διαβεβαιώσεων ούτε εξαιρετική περίπτωση ικανή να στηρίξει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας ως προς το ότι το μέτρο 1 ήταν νόμιμο.
- 146 Τρίτον, όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι, εν προκειμένω, λόγω του χαμηλού ύψους της ενίσχυσης, η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη υπερτερεί έναντι κάθε άλλου συμφέροντος δημοσίας τάξεως για την ανάκτηση της ενίσχυσης, αρκεί να υπομνησθεί ότι, αφενός, κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/1589, η Επιτροπή υποχρεούται καταρχήν να αποφασίσει ότι το κράτος πρέπει να ανακτήσει την ενίσχυση, αν διαπιστώσει ότι υφίσταται παράνομη ενίσχυση, και ότι η διάταξη αυτή δεν καθορίζει όριο κάτω από το οποίο η Επιτροπή διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως ως προς την απόφαση ανάκτησης.
- 147 Αφετέρου, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 130 ανωτέρω, η ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί προκειμένου να αποκατασταθούν οι όροι του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Δεδομένου ότι το χαμηλό ύψος της ενίσχυσης δεν θεωρείται ότι αποκλείει στρέβλωση του ανταγωνισμού (πρβλ. απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, σκέψη 81 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει ούτε απόφαση περί μη ανάκτησης της ενίσχυσης.
- 148 Ως εκ τούτου, το επιχείρημα της προσφεύγουσας δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

- 149 Κατά δεύτερον, όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, για τους ίδιους λόγους με αυτούς που εκτίθενται στις σκέψεις 141 έως 145 και 147 ανωτέρω, ο χαρακτηρισμός ως ενίσχυσης του περιορισμού των επιβαρύνσεων του προϋπολογισμού της προσφεύγουσας, ο οποίος προκλήθηκε από τον καθορισμό ιδιαίτερος χαμηλού επιπέδου χρηματοοικονομικών εγγυήσεων, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μη δυνάμενος να προβλεφθεί από την τελευταία, σύμφωνα με την υπομνησθείσα στη σκέψη 138 ανωτέρω νομολογία και, επομένως, ως αντίθετος προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου.
- 150 Στο μέτρο που η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι ο φερόμενος ως καινοφανής και απρόβλεπτος χαρακτήρας του χαρακτηρισμού στον οποίο προέβη η Επιτροπή έγκειται στη διαπίστωση ότι το μέτρο 1 συνεπαγόταν μεταβίβαση κρατικών πόρων, επισημαίνεται ότι το συμπέρασμα ότι το μέτρο 1 προκάλεσε αύξηση του κινδύνου για τον κρατικό προϋπολογισμό, λαμβανομένης υπόψη της υποχρέωσης επικουρικής παρέμβασης του ισπανικού κράτους, για την εκπλήρωση των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων της προσφεύγουσας, δεν ήταν απρόβλεπτο για έναν συνετό και ενημερωμένο επιχειρηματία, παρά το γεγονός ότι δεν είχαν προηγηθεί αποφάσεις της Επιτροπής επί όμοιων υποθέσεων. Συγκεκριμένα, το μέτρο 1 συνεπαγόταν κατ' ανάγκη την αύξηση του κινδύνου που διέτρεχε το κράτος, βάσει της ισχύουσας και γνωστής στην προσφεύγουσα νομοθεσίας, να χρειαστεί να παρέμβει σε περίπτωση αφερεγγυότητας της προσφεύγουσας.
- 151 Εξάλλου, στο μέτρο που η προσφεύγουσα επικαλείται την προγενέστερη απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση Postabank, που μνημονεύθηκε στη σκέψη 128 ανωτέρω, με την οποία η Επιτροπή αποφάσισε να μην γίνει ανάκτηση της επίμαχης ενίσχυσης με την αιτιολογία ότι η ανάκτηση θα ήταν αντίθετη προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου, το επιχείρημα της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί, αφενός, κατ' αναλογία προς την υπομνησθείσα στη σκέψη 79 ανωτέρω νομολογία και, αφετέρου, λόγω των σημαντικών διαφορών ως προς τα πραγματικά περιστατικά μεταξύ της υπό κρίση υπόθεσης και της υπόθεσης Postabank. Πράγματι, αρκεί η διαπίστωση, στην οποία προέβη και η Επιτροπή, ότι η τελευταία αυτή υπόθεση εντασσόταν στο πολύ ιδιαίτερο πλαίσιο της προσχώρησης της Ουγγαρίας στην Ένωση και της αβεβαιότητας των επιχειρηματιών σε σχέση με τις υποχρεώσεις που απέρρεαν από την προσχώρηση αυτή. Αντιθέτως, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα γνώριζε ήδη από την έκδοση της απόφασης του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ανώτερου Δικαστηρίου της Καταλωνίας) της 11ης Οκτωβρίου 2011 ότι το ύψος των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων που είχε παράσχει ήταν ιδιαίτερος χαμηλό για την προσήκουσα αποκατάσταση των ορυχείων της.
- 152 Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως αβάσιμος.

Επί του τέταρτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον η Επιτροπή έκρινε ότι το μέτρο 4 παρείχε επιλεκτικό πλεονέκτημα

- 153 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ούτε ότι η κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns αποτελούσε μέρος των περιβαλλοντικών της υποχρεώσεων ούτε ότι το κόστος που βάρυνε τις δημόσιες αρχές της Ισπανίας ήταν κόστος το οποίο θα έπρεπε να φέρει η ίδια σε περίπτωση που η κάλυψη του σωρού δεν γινόταν από τις δημόσιες αρχές και αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, την ορθότητα της αιτιολογικής σκέψης 138 της προσβαλλόμενης απόφασης. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή όφειλε να αποδείξει ότι η οικονομική της κατάσταση ήταν καλύτερη λόγω του μέτρου 4 σε σχέση με την κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν αν δεν είχε ληφθεί το εν λόγω μέτρο. Η ανάλυση αυτή θα έπρεπε να γίνει βάσει ακριβούς εκτίμησης του πεδίου εφαρμογής και της έκτασης των νομίμων υποχρεώσεων της προσφεύγουσας και του απαιτούμενου κόστους συμμόρφωσης προς αυτές. Η μόνη υποχρέωση της προσφεύγουσας δυνάμει του άρθρου 121 του ισπανικού νόμου περί ορυχείων ήταν να λάβει τα μέτρα αποκατάστασης. Η προσφεύγουσα έλαβε τέτοια μέτρα. Δεδομένου ότι η απόφαση των ισπανικών αρχών να καλύψουν τον σωρό αποβλήτων της Vilafruns οδήγησε σε δαπάνες πολύ μεγαλύτερες από εκείνες που είχε προβλέψει η προσφεύγουσα στο πλαίσιο του σχεδίου

αποκατάστασης, αυτή βρισκόταν σε λιγότερο (και όχι σε περισσότερο) ευνοϊκή θέση σε σχέση με την κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν αν δεν είχε πραγματοποιηθεί η κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns. Κατά συνέπεια, δεν της παρασχέθηκε κανένα πλεονέκτημα.

- 154 Η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η χρηματοδότηση της κάλυψης του σωρού αποβλήτων της Vilafruns είχε πράγματι βελτιώσει την οικονομική της κατάσταση ή περιορίσει επιβάρυνση που κανονικά θα βάρυνε τον προϋπολογισμό της. Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει, περαιτέρω, ότι τα ορυχεία του σωρού αποβλήτων της Vilafruns δεν ήταν πλέον εν ενεργεία και ότι, επομένως, δεν θα προκαλούνταν πρόσθετα απόβλητα ή κίνδυνος μόλυνσης. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν τεκμηρίωσε τον ισχυρισμό της ότι η προσφεύγουσα διέτρεχε τον κίνδυνο να διαπιστωθεί η αστική και ποινική της ευθύνη για ένα ορυχείο το οποίο, σε αντίθεση με τα άλλα που είχε στην κατοχή της, δεν ήταν πλέον ενεργό. Ως εκ τούτου, οι δικαστικές αποφάσεις, στις οποίες αναφέρεται η αιτιολογική σκέψη 138 της προσβαλλόμενης απόφασης, δεν ασκούν επιρροή προκειμένου να στοιχειοθετηθεί οποιοσδήποτε κίνδυνος ευθύνης όσον αφορά τα ορυχεία της Vilafruns, κίνδυνος ο οποίος, επομένως, παραμένει αμιγώς υποθετικός. Εξάλλου, το γεγονός ότι η κάλυψη των σωρών αποβλήτων αποτελούσε συνήθη πρακτική σε άλλα κράτη μέλη είναι στοιχείο το οποίο δεν ασκεί καμία επιρροή προκειμένου να θεμελιωθεί το συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να λάβει συμπληρωματικά μέτρα σε σχέση με όσα προβλέπονταν στο σχέδιο αποκατάστασης του 2008.
- 155 Περαιτέρω, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν τεκμηρίωσε τον ισχυρισμό ότι η αυξημένη προστασία ωφέλησε, εν πάση περιπτώσει, την προσφεύγουσα, λόγω της μείωσης του κινδύνου ρύπανσης και της υποχρέωσης καταβολής αποζημιώσεων για ενδεχόμενες περιβαλλοντικές ζημίες. Επιπλέον, η Επιτροπή ουδόλως τεκμηρίωσε το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε στην αιτιολογική σκέψη 159 της προσβαλλόμενης απόφασης, κατά το οποίο τα μέτρα που είχαν προβλεφθεί από την προσφεύγουσα στο πλαίσιο του σχεδίου αποκατάστασης δεν διασφάλιζαν ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος. Περαιτέρω, η κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns μείωσε την οικονομική αξία του σωρού, λόγω του ότι κανένας εν δυνάμει ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας δεν θα μπορούσε να εκμεταλλευθεί το περιεχόμενο στον εν λόγω σωρό άλας. Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει, κατά την προσφεύγουσα, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι το μέτρο 4 προσπόρισε οικονομικό πλεονέκτημα στην προσφεύγουσα.
- 156 Η Επιτροπή αρνείται τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.
- 157 Κατά πάγια νομολογία, η έννοια της «ενίσχυσης» δεν περιλαμβάνει μόνον τις θετικές παροχές όπως είναι οι επιδοτήσεις, αλλά και παρεμβάσεις οι οποίες, ανεξαρτήτως μορφής, απαλλάσσουν από τις συνήθεις επιβαρύνσεις του προϋπολογισμού μιας επιχείρησης ή τις περιορίζουν και οι οποίες, ως εκ τούτου, χωρίς να αποτελούν επιδοτήσεις εν στενή έννοια, έχουν ίδια φύση και πανομοιότυπα αποτελέσματα με αυτές (βλ. απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, Επιτροπή κατά Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επομένως, θεωρούνται ως κρατικές ενισχύσεις όλες οι κρατικές παρεμβάσεις οι οποίες, υπό οποιαδήποτε μορφή, είναι ικανές να ευνοήσουν άμεσα ή έμμεσα επιχειρήσεις ή που πρέπει να θεωρούνται οικονομικό πλεονέκτημα του οποίου δεν θα απέλαυε η ωφελούμενη επιχείρηση υπό τις κανονικές συνθήκες της αγοράς (αποφάσεις της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, σκέψη 84, και της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-279/08 P, EU:C:2011:551, σκέψη 87).
- 158 Συνεπώς, κατά την εν λόγω εξέταση της ύπαρξης πλεονεκτήματος, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει αν η προσφεύγουσα ευνοήθηκε άμεσα ή έμμεσα ή αν απέκτησε πλεονέκτημα το οποίο δεν θα αποκτούσε υπό τις κανονικές συνθήκες της αγοράς.
- 159 Εν προκειμένω, στην αιτιολογική σκέψη 138 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή έκρινε ότι, ανεξάρτητα από το μέγεθος των υποχρεώσεων της προσφεύγουσας όσον αφορούσε τη Vilafruns, δεν ήταν αποδεκτό ότι η δημόσια επένδυση ύψους 7,9 εκατομμυρίων ευρώ για σαφώς μεγαλύτερη

προστασία του περιβάλλοντος, η οποία είναι καταρχήν ισοδύναμη με την αποκατάσταση του ορυχείου χωρίς επενδυτικό κόστος από τη μεριά της προσφεύγουσας, δεν παρείχε κανένα οικονομικό πλεονέκτημα στην προσφεύγουσα.

- 160 Η Επιτροπή διευκρίνισε περαιτέρω ότι, χωρίς την ενίσχυση, τα εναλλακτικά μέτρα δεν θα παρείχαν εξίσου αποτελεσματική και διαρκή προστασία και θα εξέθεταν την προσφεύγουσα στον κίνδυνο να υποστεί τις συνέπειες της ρύπανσης και ότι, ως εκ τούτου, η κατασκευή της εγκατάστασης η οποία πληρώθηκε με δημόσιους πόρους επέτρεψε στην προσφεύγουσα να προλαμβάνει καλύτερα τη ρύπανση, να μειώσει τους μελλοντικούς περιβαλλοντικούς κινδύνους και να διευκολύνει τη αποκατάσταση του σωρού σε διαρκή βάση.
- 161 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την εκτίμηση αυτή, θεωρώντας, κατ' ουσίαν, ότι το μέτρο της κάλυψης του σωρού αποβλήτων της Vilafruns ήταν ανεξάρτητη απόφαση των δημοσίων αρχών, η οποία έβαινε πέραν των περιβαλλοντικών της υποχρεώσεων και την οποία δεν ήταν υποχρεωμένη να λάβει, και ότι, επομένως, δεν μπορούσε να γίνει δεκτό ότι άντλησε όφελος από το μέτρο αυτό.
- 162 Όμως, κατά πρώτον, δεν αμφισβητείται ότι η κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns συνιστούσε μέτρο αποτελεσματικής και διαρκούς προστασίας κατά της ρύπανσης. Η προσφεύγουσα επιβεβαίωσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δεν αμφισβητούσε το συμπέρασμα αυτό και περιορίστηκε στο επιχείρημα ότι τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπονταν στο σχέδιο που είχε εκπονήσει το 2008 διασφάλιζαν μια εξίσου αποτελεσματική προστασία. Δεν υποστήριξε ούτε ότι το μέτρο κάλυψης του σωρού ήταν δυσανάλογο.
- 163 Κατά δεύτερον, το γεγονός ότι η κάλυψη του σωρού αποτελούσε αποτελεσματικό, διαρκές και μη δυσανάλογο μέτρο για την καταπολέμηση της ρύπανσης συνεπάγεται, αφ' εαυτού, ότι το μέτρο αυτό συνέβαλε στην επίλυση του προβλήματος της ρύπανσης, του οποίου οι συνέπειες θα βάρυναν την προσφεύγουσα. Ανεξαρτήτως των ειδικών υποχρεώσεων και ιδίως των τεχνικώς επαρκών ή καταλληλότερων μέτρων για την εξασφάλιση της αποκατάστασης του χώρου της Vilafruns, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, δυνάμει της ισχύουσας εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας καθώς και της σύμβασης πώλησης της εγκατάστασης στην προσφεύγουσα, περί της οποίας γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 131 έως 136 της προσβαλλόμενης απόφασης, η προσφεύγουσα έφερε γενική ευθύνη να αποκαθιστά διαρκώς τις ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες της ρύπανσης και της διαχείρισης της εν λόγω εγκατάστασης.
- 164 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας, περί του ότι δεν υπείχε υποχρέωση να καλύψει τον σωρό αποβλήτων ή να λάβει επαχθέστερα μέτρα αποκατάστασης σε σχέση με τα απλά μέτρα περιορισμού τα οποία είχαν προβλεφθεί στο σχέδιο αποκατάστασης του 2008 και τα οποία, κατ' αυτήν, θα αρκούσαν για την τήρηση των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων που υπείχε από την ισχύουσα νομοθεσία, δεδομένου ότι ο χώρος εξόρυξης της Vilafruns δεν ήταν πλέον σε λειτουργία, δεν ασκούν επιρροή στο πλαίσιο της εκτίμησης της ύπαρξης πλεονεκτήματος για την προσφεύγουσα λόγω του μέτρου 4, δεδομένου ότι η κάλυψη του σωρού αποτέλεσε αποτελεσματικό και διαρκές μέτρο το οποίο επέτρεπε στην προσφεύγουσα να μην οφείλει πλέον να λάβει άλλα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα.
- 165 Κατά τρίτον, η κρατική παρέμβαση, με την επένδυση ύψους 7,9 εκατομμυρίων ευρώ, που προοριζόταν για την κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns, η οποία αποφασίστηκε και χρηματοδοτήθηκε εξ ολοκλήρου από τις δημόσιες αρχές, συνιστά θετική παροχή, όπως μια επιδότηση, η οποία συνεπάγεται κατ' ανάγκην πλεονέκτημα για την προσφεύγουσα, η οποία, χάρη στην κάλυψη του σωρού, δεν θα χρειαστεί να θέσει σε εφαρμογή κανένα άλλο μέτρο αποκατάστασης για ένα ιδιαίτερος μεγάλο χρονικό διάστημα. Περαιτέρω, ακόμη και αν υποτεθεί ότι, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, τα μέτρα περιορισμού που προβλέπονται στο σχέδιο αποκατάστασης του 2008 μπορούσαν να διασφαλίσουν βραχυπρόθεσμα τον έλεγχο των διαρροών του σωρού, γεγονός παραμένει ότι, αν χρειαζόταν να αναληφθούν από την προσφεύγουσα άλλες μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες

σημαντικότερες δράσεις, θα έπρεπε να επωμιστεί το κόστος των δράσεων αυτών στο μέλλον. Κατά συνέπεια, το μέτρο 4 ευνόησε αναμφισβήτητα την προσφεύγουσα, μειώνοντας για το μέλλον τους περιβαλλοντικούς κινδύνους που συνδέονται με τον χώρο της Vilafruns.

- 166 Στο μέτρο που η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε αυτούς τους μελλοντικούς κινδύνους, επισημαίνεται, αφενός, ότι το μέγεθος των κινδύνων αυτών δεν μπορούσε να προβλεφθεί ούτε να αποτιμηθεί από την Επιτροπή. Στην αιτιολογική σκέψη 158 της προσβαλλόμενης απόφασης η Επιτροπή αναγνώρισε ότι καμία ειδική διάταξη του δικαίου της Ένωσης δεν καθόριζε το επίπεδο προστασίας που θα έπρεπε να επιτευχθεί για τον σωρό αποβλήτων της Vilafruns από περιβαλλοντικής απόψεως. Αφετέρου, για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή στηρίχθηκε σε δύο εθνικές δικαστικές αποφάσεις στις οποίες η προσφεύγουσα είχε θεωρηθεί υπεύθυνη για περιβαλλοντική ζημία, τόσο σε αστικό όσο και σε ποινικό επίπεδο, για άλλους χώρους εξόρυξης, λόγω διαρροών που προέρχονταν από χώρους εξόρυξης για τους οποίους είχαν ληφθεί μόνον «ελαφρά» μέτρα, προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι πράγματι τέτοιου μελλοντικοί κίνδυνοι μπορούσαν να υφίστανται και για τον χώρο εξόρυξης της Vilafruns. Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε ότι, και σε άλλες χώρες, το μέτρο της κάλυψης των σωρών είχε ληφθεί για την επίλυση των συνεχιζόμενων προβλημάτων διαρροών από ορυχεία ποτάσας. Σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η Επιτροπή ορθώς έλαβε υπόψη τις πληροφορίες αυτές, προκειμένου να διαπιστώσει αν, κατά πάσα πιθανότητα, υπήρχαν μελλοντικοί κίνδυνοι και για τον σωρό αποβλήτων της Vilafruns, μολονότι δεν ήταν σε θέση να τους αποτιμήσει ποσοτικώς με ακρίβεια.
- 167 Κατά τέταρτον, υπογραμμίζεται ότι, εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν υποθεθεί ότι οι μελλοντικοί κίνδυνοι δεν αποδείχθηκαν από την Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, από τις αιτιολογικές σκέψεις 159 και 162 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η κατάσταση της προσφεύγουσας ήταν απολύτως νόμιμη όσον αφορά την τήρηση των περιβαλλοντικών υποχρεώσεών της και ότι, με το μέτρο 4, το Δημόσιο είχε αποφασίσει να θεσπίσει υψηλότερο επίπεδο προστασίας από αυτό που ήταν αναγκαίο κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης. Συγκεκριμένα, το εν λόγω μέτρο αποτελούσε μέρος ενός πιλοτικού έργου, σκοπός του οποίου ήταν να ελεγχθεί η καταλληλότητα της μεθόδου της κάλυψης των σωρών για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων στην περιοχή του Llobregat (Ισπανία) και υπηρετούσε, ως εκ τούτου, το γενικότερο δημόσιο συμφέρον.
- 168 Πρώτον, το κράτος μπορεί να αποφασίσει να εφαρμόσει ένα επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος υψηλότερο από το ελάχιστο απαιτούμενο και, κατά μείζονα λόγο, μπορεί να αποφασίσει να λάβει μέτρα που δεν είναι ακόμη αναγκαία σε δεδομένη στιγμή, τα οποία όμως θα μπορούσαν να καταστούν αναγκαία στο μέλλον, για λόγους γενικού συμφέροντος. Αυτό δεν σημαίνει ότι η προσφεύγουσα, ως επιχείρηση που έχει στην κυριότητά της έναν από τους χώρους εξόρυξης τους οποίους αφορά το κρατικό μέτρο, απαλλάσσεται από το κόστος του μέτρου αυτού.
- 169 Συγκεκριμένα, όπως υπενθυμίζεται στην παράγραφο 9 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2008, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν απαιτήσεις στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, οι οποίες υπερβαίνουν τις απαιτήσεις της Ένωσης, προκειμένου να μειώνονται στον μέγιστο δυνατό βαθμό οι αρνητικές εξωτερικότητες που προκαλούνται από τις οικονομικές δραστηριότητες που ενδέχεται να βλάψουν το περιβάλλον, λόγω της ρύπανσης που δημιουργούν.
- 170 Δυνάμει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», στην οποία αναφέρονται οι παράγραφοι 7 και 8 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2008, αυτές οι αρνητικές εξωτερικότητες μπορούν να αντιμετωπισθούν εφόσον ληφθεί μέριμνα ώστε οι ρυπαίνοντες να πληρώνουν για τη ρύπανση που προκαλούν, να εξασφαλίζεται δηλαδή η πλήρης εσωτερικευση του περιβαλλοντικού κόστους από τους ρυπαίνοντες, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι το ιδιωτικό κόστος (το οποίο φέρει η επιχείρηση) αντανακλά το πραγματικό κοινωνικό κόστος της οικονομικής δραστηριότητας. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» μπορεί να εφαρμοστεί είτε με τη θέσπιση υποχρεωτικών περιβαλλοντικών προτύπων είτε με μέσα που βασίζονται στην αγορά. Ορισμένα από τα μέσα που βασίζονται στην αγορά ενδέχεται να περιλαμβάνουν τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε όλες ή σε ορισμένες από τις επιχειρήσεις που

υπόκεινται σε αυτά. Κατά την παράγραφο 10 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2008, τα κράτη μέλη ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν κρατικές ενισχύσεις αποσκοπώντας ακριβώς στη δημιουργία κινήτρων σε ατομικό επίπεδο προκειμένου να επιτύχουν επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας υψηλότερο από αυτό που απαιτούν τα πρότυπα της Ένωσης ή, ελλείψει τέτοιων προτύπων, προκειμένου να ενισχύσουν την περιβαλλοντική προστασία.

- 171 Δεύτερον, δυνάμει της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, και ειδικότερα του άρθρου 121 του ισπανικού νόμου για τα ορυχεία, ο ιδιοκτήτης ορυχείου το οποίο δεν είναι πλέον σε λειτουργία πρέπει να συμμορφώνεται προς τα προγράμματα αποκατάστασης που έχουν εγκριθεί από τις αρμόδιες για τις εξορυκτικές δραστηριότητες αρχές. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, εν προκειμένω, οι αρμόδιες αρχές ενέκριναν το μέτρο της κάλυψης του σωρού αποβλήτων της Vilafruns.
- 172 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι το Ισπανικό Δημόσιο είχε επιλέξει υψηλότερο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και συνήγαγε τις σχετικές συνέπειες στο πλαίσιο της εξέτασης του συμβατού της ενίσχυσης, καταλήγοντας, ακριβώς, στο συμπέρασμα ότι έπρεπε να ανακτηθεί από την επιχείρηση μόνο το ποσό των 3 985 109,70 ευρώ και όχι το σύνολο της κρατικής επένδυσης, που ανερχόταν σε 7 887 571 ευρώ, κατ' εφαρμογήν των κατευθυντηρίων γραμμών του 2008.
- 173 Κατά πέμπτον, στο μέτρο που η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns στην πραγματικότητα επιδείνωσε την οικονομική της κατάσταση, δεδομένου ότι, κατόπιν του μέτρου αυτού, ο σωρός έχασε την οικονομική αξία του, λόγω του ότι δεν ήταν πλέον δυνατή η εκμετάλλευσή του για την εξόρυξη και την πώληση άλατος, αρκεί η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ούτε τεκμηρίωσε το ύψος των εσόδων που απώλεσε και το αν αυτά τα πιθανά κέρδη θα έπρεπε να συμψηφιστούν με το κόστος αποκατάστασης που θα τη βάρυνε κατά τη διάρκεια της εκμετάλλευσής.
- 174 Εν πάση περιπτώσει, η προβαλλόμενη μείωση της αξίας του σωρού αποβλήτων της Vilafruns δεν θα μπορούσε να επηρεάσει τη διαπίστωση της ύπαρξης πλεονεκτήματος, εκτός αν θεωρούνταν ότι η εν λόγω μείωση της αξίας είναι μεγαλύτερη από οικονομικής απόψεως σε σχέση με το πλεονέκτημα που προέκυψε από την αποκατάστασή του κατά τρόπο διαρκή, κάτι που δεν απέδειξε η προσφεύγουσα.
- 175 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/1589, καθόσον η Επιτροπή δεν προσδιόρισε ορθώς το ύψος της πιθανής ενίσχυσης που προέκυπτε από το μέτρο 4

- 176 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, σε περίπτωση που το Γενικό Δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο 4 συνιστά ενίσχυση, η προβαλλόμενη απόφαση αντιβαίνει στο άρθρο 16 του κανονισμού 2015/1589, καθόσον δεν προσδιόρισε ορθώς το ύψος της εν λόγω εικαζόμενης κρατικής ενίσχυσης. Συγκεκριμένα, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή εσφαλμένως έλαβε υπόψη το επενδυτικό κόστος που κατέβαλαν οι δημόσιες αρχές για την κάλυψη του σωρού, προσθέτοντας τα λειτουργικά οφέλη που προήλθαν από την επένδυση αυτή και αφαιρώντας το κόστος συντήρησης και λειτουργίας που βάρυνε τον δικαιούχο λόγω της επένδυσης. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή έπρεπε το πολύ να λάβει υπόψη το ποσό που προέκυπτε από το οικονομικό πλεονέκτημα που αντιστοιχούσε στα ποσά τα οποία θα όφειλε να δαπανήσει για τα μέτρα αποκατάστασης που υποχρεούνταν να εφαρμόσει στο πλαίσιο του σχεδίου αποκατάστασης του 2008, στο μέτρο που τα ποσά αυτά ήταν μεγαλύτερα από το κόστος συντήρησης και λειτουργίας που συνδέεται με το μέτρο 4. Το ποσό αυτό ήταν μηδενικό και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα έπρεπε να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υφίστατο πλεονέκτημα. Η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει ότι η κάλυψη του σωρού αποβλήτων της Vilafruns της προκάλεσε, αντιθέτως, απώλεια εσόδων και κόστος ευκαιρίας, λόγω της αδυναμίας εκμετάλλευσής του σώματος άλατος που περιέχεται στον εν λόγω σωρό.

- 177 Η Επιτροπή αντικρούει τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.
- 178 Ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως συνδέεται στενά με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως και έχει προβληθεί επικουρικός σε σχέση με αυτόν.
- 179 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, όπως προεκτέθηκε στη σκέψη 172, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι το μέτρο 4 ήταν μέτρο βελτίωσης της προστασίας του περιβάλλοντος, το οποίο είχαν αποφασίσει οι δημόσιες αρχές προκειμένου να διασφαλιστεί υψηλότερο επίπεδο προστασίας από εκείνο που απαιτούνταν από τα πρότυπα της Ένωσης και το οποίο, επομένως, έβαινε πέραν των υφιστάμενων κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης αναγκών, πράγμα που αναγνωρίζει, κατ' ουσίαν, και η ίδια η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 162 της προσβαλλόμενης απόφασης.
- 180 Λαμβάνοντας υπόψη τα προεκτεθέντα, η Επιτροπή, καταρχάς, έκρινε, στην αιτιολογική σκέψη 157 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι μπορούσε να εφαρμόσει το σημείο 3.1.1 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2008, κατά το οποίο οι επενδυτικές ενισχύσεις προς επιχειρήσεις για την υπέρβαση των προτύπων της Ένωσης ή για την αύξηση του επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος ελλείπει τέτοιων προτύπων μπορούσαν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά.
- 181 Εν συνεχεία, σύμφωνα με την παράγραφο 80 των κατευθυντηρίων γραμμών του 2008, για τον προσδιορισμό του ύψους των επιλέξιμων δαπανών, η Επιτροπή, στις αιτιολογικές σκέψεις 161 και 162 της προσβαλλόμενης απόφασης, έλαβε υπόψη τις πρόσθετες επενδυτικές δαπάνες που ήταν απαραίτητες για την επίτευξη περιβαλλοντικής προστασίας υψηλότερου επιπέδου από αυτό που η επιχείρηση θα είχε επιτύχει ελλείψει ενίσχυσης (ήτοι τη διαφορά μεταξύ του ποσού της κρατικής επένδυσης και των δαπανών που προβλέπονταν για τα μέτρα περιορισμού που είχαν καθοριστεί στο σχέδιο αποκατάστασης του 2008). Στην αιτιολογική σκέψη 165 της προσβαλλόμενης απόφασης η Επιτροπή αφαίρεσε από το ποσό αυτό τα λειτουργικά οφέλη, τα οποία για ένα μη ενεργό χώρο εξόρυξης όπως αυτός της Vilafruns ήταν μηδενικά, και πρόσθεσε τα λειτουργικά έξοδα για τα πέντε πρώτα έτη. Η Επιτροπή κατέληξε, κατόπιν τούτου, στο συμπέρασμα ότι το σύνολο των επιλέξιμων δαπανών ανερχόταν σε 7 804 922,60 ευρώ.
- 182 Τέλος, κατ' εφαρμογήν του ανώτατου ορίου ενίσχυσης που επιτρέπεται για τις μεγάλες επιχειρήσεις, η Επιτροπή έκρινε, στις αιτιολογικές σκέψεις 171 και 172 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι το 50 % των επιλέξιμων δαπανών, ήτοι ποσό ύψους 3 902 461,30 ευρώ, μπορούσε να θεωρηθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά, μειώνοντας ως εκ τούτου το ποσό της προς ανάκτηση ενίσχυσης σε 3 985 109,70 ευρώ.
- 183 Συνεπώς, η Επιτροπή διάταξε να ανακτηθεί από την προσφεύγουσα η ενίσχυση που προκύπτει από το μέτρο 4 μόνο για το ποσό των 3 985 109,70 ευρώ.
- 184 Κατά πρώτον, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι έγινε εσφαλμένος υπολογισμός του ύψους της ενίσχυσης του μέτρου 4, καθόσον η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη, ως σημείο αναφοράς για τον υπολογισμό αυτό, το σχέδιο αποκατάστασης του 2008, αλλά την επένδυση των 7,9 εκατομμυρίων ευρώ που πραγματοποίησε το ισπανικό κράτος.
- 185 Στο μέτρο, όμως, που έγινε δεκτό, στις σκέψεις 162 έως 171 ανωτέρω, αφενός, ότι το μέτρο της κάλυψης του σωρού αποβλήτων της Vilafruns αποτελούσε θετική παροχή και αποτελεσματικό, διαρκές και μη δυσανάλογο μέτρο για την αντιμετώπιση των διαρροών και των κινδύνων ρύπανσης που συνδέονται με τον σωρό αυτό, τα οποία, σε κάθε περίπτωση, θα επιβάρυναν την προσφεύγουσα δυνάμει γενικής υποχρέωσης της προσφεύγουσας για αποκατάσταση του σωρού αποβλήτων, και ότι συνεπώς συνιστούσε μεσοπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο πλεονέκτημα για αυτήν και, αφετέρου, ότι το κράτος μπορούσε να επιβάλει υψηλότερο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος στις επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση των χώρων εξόρυξης, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η

Επιτροπή ορθώς έλαβε υπόψη, στην αιτιολογική σκέψη 165 της προσβαλλόμενης απόφασης, το ποσό της πραγματοποιηθείσας από το κράτος επένδυσης ως σημείο αφετηρίας για τον υπολογισμό του ύψους της ενίσχυσης.

- 186 Κατά δεύτερον, στο μέτρο που η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη τις ζημίες και τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε λόγω της αδυναμίας εκμετάλλευσης του σώματος άλατος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι αυτό το απλό επιχείρημα, το οποίο δεν τεκμηριώνεται με αποδεικτικά στοιχεία, δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Από την αιτιολογική σκέψη 137 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, είχε αναφερθεί στο κόστος ευκαιρίας το οποίο υπέστη η προσφεύγουσα λόγω του ότι δεν μπορούσε πλέον να εκμεταλλευθεί το σώμα άλατος για την εξόρυξη αλατιού. Ωστόσο, από τις παρατηρήσεις αυτές δεν προκύπτει ότι τέτοιες ζημίες προσδιορίστηκαν ποσοτικώς ή αποδείχθηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία. Ελλείψει τέτοιων στοιχείων, το προβληθέν κόστος και οι προβληθείσες ζημίες πρέπει επομένως να θεωρηθούν υποθετικά.
- 187 Ως εκ τούτου, τέτοιες υποθετικές ζημίες δεν έπρεπε να ληφθούν υπόψη από την Επιτροπή κατά τον υπολογισμό του ύψους της ενίσχυσης, όπως προκύπτει από τη νομολογία κατά την οποία η ανάκτηση της ενίσχυσης συνεπάγεται την επιστροφή του πλεονεκτήματος που αυτή εξασφάλισε στον δικαιούχο της και όχι την επιστροφή του τυχόν οικονομικού οφέλους που αυτός αποκόμισε από την εκμετάλλευση του συγκεκριμένου πλεονεκτήματος (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Aer Lingus και Ryanair Designated Activity, C-164/15 P και C-165/15 P, EU:C:2016:990, σκέψη 100).
- 188 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί και, κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 189 Κατά το άρθρο 134, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει την Iberpotash, SA στα δικαστικά έξοδα.**

Buttigieg

Berke

Costeira

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Ιανουαρίου 2020.

(υπογραφές)